EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 25

Mart 2016

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Engin Albayrak.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: http://eeeh.engelsizerisim.com

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

İçindekiler 2
YSK Çalıştayı ve Bıraktığı İzlenimler 4
Ceyda Evrim Çam: Bir Zafer Öyküsü 9
Bir Körün Okul Maceraları 13
Yedi – Sekiz – On 16
Deli Eder İnsanı Bu davranışlar 21
Ne Şifa İsterim Ne Çare, Engelleme Beni Bir Kere 25
Mikro Saldırılarda İkinci Perde 30
ÖP 35
Yeşil Kek 40
Çiçekli Kapı 44

Merhaba değerli okuyucular,

Bu sayımızda tam on harika yazıyla karşınızdayız. İlk olarak konuk yazarımız Levent Açlan'a kulak verelim. Yüksek Seçim Kurulu, sonunda seçimler için somut bir adım atıp bir çalıştay düzenledi. Elbette bu somut adım YSK'nın kendi kendine kavradığı bir gereksinimden doğmadı. Başarılı STK faaliyetleri, hatta belki de bu dergide defalarca yazılan yazılar bu süreci hızlandırdı. Neyse detayları Levent Açlan'dan dinleyelim, editörden değil. Bu çalıştayın yapılması şüphesiz ki bir kazanımdır. Bu ay ele alacağımız bir başka kazanım da Ceyda Evrim Çam'ın eğitim hakkı mücadelesi. Medyada yer bulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının perde arkasını ve sürecin detaylarını Pınar Yavuz'un Çam ile yaptığı söyleşiden öğreniyoruz. Bu ay oldukça genç bir konuk yazarımız var, Emir Saçu. Kendisi "Bir Körün Okul Maceraları" başlıklı yazısıyla dergimize ilk kez konuk oluyor. Okul yıllarını çoktan geride bırakanlar ve hala öğrenci olanların bir tebessümle okuyacağı bu yazıyı kaçırmayın diyor ve Wındows 10 hakkında geniş bilgi almak için uzmanımız Engin Albayrak'a kulak veriyoruz. Bu yazı yalnızca Windows 10'u değil, Windows'un önceki sürümleri olan 7 ve 8'i de ele alıyor. Bir başvuru niteliğindeki bu yazı, mutlaka okunmalı ve arşivlenmeli. Şimdi gelelim hepimizin artık bıktığı toplumun önyargılarına. Önce Burak Sarı ve ardından Engin Yılmaz'a kulak veriyoruz.

Sarı, kişisel deneyimlerinden yola çıkarak durumu aktarırken; Yılmaz, Yeşilçam filmlerinden dem vuruyor. Deniz Aydemir Döke ise olayın sosyal bilimsel yönünü aktarmaya devam ediyor, mikrop saldırılarına devam ediyoruz. Eylem Yurtsever "ÖP" başlıklı bir yazı yazdı bu ay. ÖP acaba sadece öpüşmeyi mi kastediyor, yoksa bu toplumun önyargılarıyla ilgili bir kısaltma olabilir mi? Okumadan bilemezsiniz. Efendim Gülcan Altun yine ağzımızı sulandırıyor, bu sefer yeşil bir kek tarifi vermiş. Acaba bu keki yapsak, Mürşide Ciğerlioğlu'na oturmaya gitsek, kendisi yeni taşınmış da güle güle oturun ziyareti yapmış oluruz, evi nasıl buluruz? Cevabı kendisinin bu ayki yazısında.

Hepinize iyi okumalar dileriz.

YSK Çalıştayı ve Bıraktığı İzlenimler

Levent Açlan

leventaclan@gmail.com

25-26 Şubat 2016 tarihlerinde Ankara'da gerçekleşen Yüksek Seçim Kurulu çalıştayıyla ilgili izlenimlerimi paylaşmadan önce şunu belirtmeliyim ki bu çalıştayın sonucu ne olursa olsun bence çok anlamlı bir iş yapıldı. İlk defa hem sakat seçmenler hem de YSK yönetimi bir araya geldi ve karşılıklı birbirlerini dinlediler. Sorunlar tartışıldı, yöntemler üzerine konuşuldu ve ortaya sonuçları bakımından net hedefler ve bir takvim çıktı.

Katılımcılar genel olarak sakatlık meselesine aktif şekilde taraf olan, kendisine verileni sorgulayan ve gerektiğinde reddeden STK' lardan oluşmaktaydı. Bu önemli bir durum zira işin kolayına kaçmaya çalışan kurumlar hemencecik insanların ağzına bir kaşık bal çalıp sonra da çok büyük bir iş yapmış gibi bolca hava atabiliyorlar. Bu bakımdan çok değerli bir grup gelmişti çalıştaya. Engelsiz Erişim, Eğitimde Görme Engelliler Derneği, Türkiye Sakatlar Derneği, Altınokta, Rusihak ve adlarını burada sayamadığım diğer STK'lar.

İlk gün yöntem üzerine giriş yapıldı ve sorunların ele alınış biçimi üstüne konuşuldu. Açık söylemem gerekirse bu tarz çalıştayların programları biraz fazla rahat ve süre de o nedenle sanki bol keseden harcanıyor. Yine de insan böyle bir çalıştay yapıldığı için bu kusuru çok da sorun etmeyebilir. Engelsiz Erişim olarak 4 kişilik bir ekiple bu çalıştaya katıldık. Adem Vural, Ayça Balcı Güngör, Engin Yılmaz ve bendeniz Levent Açlan. Sorunlar noktasında ne kadar da dertliymişiz demeden edemedim, memleketimin körü topalı, sağırı ve yaşlısı olarak. Fiziksel zorluklar, görevlilerin iş bilmez ve üstüne problem yaratan tavırları, oy pusulasının erişilebilir olmayışı, insanların farklılıkları gözetilmeksizin tek tipe dönük yapılan hazırlıklar, kişilerin refakatçi eşliğinde oy kullanmak ve siyasi kanaatini beyan etmek zorunda bırakılması, bazen refakatçilerin bu durumu istismar etmeleri vs vs. Çok ciddi bir güvenlik kaygısı ve neyin nasıl yapılabileceğine ilişkin yoğun bir kafa karışıklığı. Sorunların birkaçı bunlardı ve YSK

yönetimi bunları sabırla dinledi, not aldı ve gerektiğinde sorunun daha da açılarak anlatılmasını rica etti. Bunlar bu çalıştayın yapılmasına uygun doğru adımlar diye düşünüyorum.

Aralarda katılımcılar olarak birbirimizi dinledik ve sorunlar noktasında fikir alışverişlerimiz oldu. Kolsuz bir kişinin nasıl oy kullanabileceğinden tutun, işitme engelli ve okuması yazması olmayan bir kişinin nasıl oy kullanabileceğine kadar geniş bir yelpazede sorunlarımızı paylaştık. Sorular ve karşılıklı diyalog böyle yerlerde STK dediğimiz yapıların birbirine yaklaşmaları ve ileriki dönemlerde yine güzel işbirliklerine imza atmaları hususunda son derece faydalı oluyor.

YSK başkanı, milletvekilleri, federasyonlar ve YSK kurulu üyelerinin varlığı konunun ele alınmasında ve sorunların çözümünü ararken bence meseleye özgül bir ağırlık kattı. Sorunun tarafları bir araya gelince yapılan işten yana biraz daha umutluyum. Çözüm kısmına gelirsek şayet ki ben en çok bu kısmı seviyorum, Engin Yılmaz'ın sunduğu erişilebilir tablet pusula tüm katılımcıların ilgisini çekti. Kuşkusuz ki, her farklılığın çözümleri de farklı olacaktır ve bu şablon tüm farklılıkları bir araya getirip çözmeyecektir ancak körler ve okuma yazma bilmeyen seçmenlerin işine çok yarayabilir.

Sistem bir oy pusulasının ölçülerinde hazırlanacak bir tablet pusula yardımıyla hayata geçirilmekte. Pusula, tablet pusulanın arasına yerleştiriliyor ve bu tablet üzerinde yer alan sesli barkot etiketleri, Braille yazı gibi unsurlarca destekleniyor. Dileyen kör, sesli etiket kalemiyle tek tek parti ve genel başkanlarının adlarını dinleyebiliyor, dileyen Iphone cihazıyla yine bir kod yer alan etiketi göstererek aradığı parti veya adayı buluyor.

Konuyla ilgili Youtube videosu aşağıdan izlenebilir:

https://www.youtube.com/watch?v=wTZ-sapAYfM

Bu sistemin başka ve genel faydalarından biri de, pusulaya vurulacak mührün yanlış bir yere kaymaması. Bu çok önemli zira bir oyun bile sonuçları değiştirdiği yerlerde birçok geçersiz oyun çıktığını biliyoruz. Bu sayının birkaç değil, milyonlarla ifade edildiği de herkesin malumu.

Son seçimlerde uygulanan imza şablonu da tam da böylesi bir ihtiyaçtan doğmuş ve seçmenlerin imzalarını taşırmamaları yahut yanlış yere atmamaları için tasarlanmış. (http://www.cnnturk.com/turkiye/1-kasim-secimlerinde-gecersiz-oylarda-buyuk-dusus) Bu tür düzenlemeler demokrasinin kalitesini arttırırken, katılanlar için erişilebilirlik standartlarının da yükselmesi anlamına geliyor.

Tabii tek öneri bu değildi. Elektronik oylama sistemi düşünüldü ve tartışıldı, yine refakatçi sisteminin bir seçenek olarak sürmesi dile getirildi, telefonla oy kullanma konuşuldu vs vs. Bu öneriler YSK ve bazı katılımcılar açısından henüz çok erken bulundu ve fazlaca ilgi görmedi desek yalan değil. Oysa birçok kör, cep telefonunu yahut ev telefonunu gayet iyi kullanır. Neden ileride bu tür yöntemler de olmasın demeden edemiyor insan. Memleket çöplüklerinin demokrasiye aşina olması bir tarafta, kamu sitelerinin fütursuzca saldırıya uğramaları diğer tarafta. Bu nedenle tartışma konusu yöntem daha uzun süre gündeme gelebilecek mi kuşkuluyum. Tabii bizim açımızdan hangi yöntemin olduğu aslında çok da önemli değil. Temel talebimiz açık ve tartışmaya yol açmayacak şekilde bariz. Bir gün, herkesle aynı anda, tek başımıza ve eşit koşullarda oyumuzu kullanabilmek. Çalıştay sonrası alınan kararlardan biri de, YSK'nın web sayfasının erişilebilirliğinin denetlenmesi ve ortaya çıkacak rapor doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasıydı.

Şu sıralar alınan kararlar doğrultusunda YSK web sayfalarını gözden geçiriyor. Her ne kadar bir teklif olarak engelliler için ayrı bir site kurulması önerildiyse de, bu öneri katılımcıların geneli tarafından itirazla karşılandı ve geldiği gibi geri çekildi. Teknik uygulayıcıların meseleye dair tutumlarını göstermesi bakımından önemli. Eğer üniversitelerimizde, teknik liselerimizde web sayfalarının erişilebilirliğiyle alakalı bir kültür oluşturabilseydik şayet; teknik ekip böyle bir teklifi akıllarından bile geçirmezdi. Başka bir site oluşturulması fikriyse daha önümüzde aşmamız gereken pek çok engelin olduğunu gösteren somut bir örnek. Ancak sakat camiası böyle bir noktada genel olarak bir ve bütün halde itirazını ve somut talebini dile getirdi. Bu birliktelik çok az görülen bir şey. Umarım ki başka konularda da böylesi bir duruş ve tavır ortaya konabilir. Bu camiamız için geleceğe umutla bakmamın en önemli gerekçelerinden biri olurdu kuşkusuz.

Çalıştay sırasında bir katılımcı arkadaşın söyledikleriyse bence çok önemliydi. Adını yanlış anımsamıyorsam; TSD' den Yıldıray Bey idi. Kendisi okulların fiziksel erişilebilirliğindeki sorunlardan bahsetti. Özetle şunu dedi: "Sakatlar okulların neden sadece giriş katlarında oy kullansın ki? Sekizinci kata da çıkabilmeliyiz." Çok doğru bir yaklaşımdı bu. Gerçekten seçimlerde çalışan kaç sakat görevli vardır hiç düşündünüz mü? Bu sorunun yanıtı bile ne kadar içler acısı bir halde olduğumuzu göstermez mi acaba?

Bize biçilen elbiseleri giymemek gibi bir hakkımız var ve bu camia kendi talebini dile getirecek ve uygulayacak güce sahip. YSK başkanı Sadi Güven ve kurul üyeleri, hazır bulunan vekiller ve çeşitli bakanlıkların temsilcileri bu çalıştayda söz aldı ve yaptıklarını ve yapacaklarını anlattı. Benimse kafamda şu soru yanıp yanıp durdu. Tüm katılan bakanlıklar görevlerini doğru ve zamanında yapsalar acaba bu çalıştayda konuştuğumuz sorunların kaçta kaçı kalırdı geriye? 2012 yılında büyük umutlarla beklediğimiz ancak hükümetin kendi eliyle yaptığı yasayı birkaç gün kala süre uzatımı adı altında ötelemesi hepimiz için büyük hayal kırıklığı yarattı. MEB okullarını zaten erişilebilir hale getirmek zorunda. YSK ise anayasal bir hak olan seçme hakkı noktasında düzenleme yapmalı. Sonuç olaraksa, pusulasından seçim alanına, okulundan görevlisinin tutumuna birçok şey tepeden tırnağa değişmeli ve demokrasinin vazgeçilmezi olan sandık erişilebilirliği sağlanmalı. Yoksa körler için yazdığımız ama bütün seçmenlerin bir şekilde kendilerine uygulayabileceği şu şarkıyı gür bir sesle söyleyeceğiz.

Körler sandığa varmalı, bastonu mühür yapmalı, seçim erişilebilir olmazsa; tüm yetkililer korkmalı!

2006 senesinden bu yana uğraştığımız erişilebilir seçim talebimizin yine takipçisi olacağız. Bu çalıştayın düzenlenmesine neden olan kurumlara, çalıştayın verimli geçmesinde tüm organizasyona hâkim olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, emeklerinden ötürü çok teşekkür ediyorum. Bu çalıştayın ortaya çıkması fikri birkaç STK'nın ise, uygulanmasında da bu bakanlık ve Kenan Önalan'ın katkısı da

yadsınamaz. Hedefler belli, takvim belli ve yeni bir seçim öyle çok da uzaklarda görünmüyor. Sizce bundan sonraki ilk seçimlerde kendi oyumuzu kullanabilecek miyiz?

Ceyda Evrim Çam: Bir Zafer Öyküsü

Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

Bundan tam on iki yıl önce genç bir kız çok sevdiği müzik alanında ilerleyebilmek için okumayı çok istediği İTÜ konservatuvarının lise sınavlarına girdi ve kazandı. Ancak sonrasında işler umduğu gibi gitmedi. Görme engelli olduğu için okula kaydı yapılmayan Ceyda Evrim Çam'ın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar uzanan ve geçtiğimiz günlerde zaferle sonuçlanan hukuk mücadelesini kendisinden dinlemek istedik. Aşağıda okuyacağınız satırlar yaşadığı haksızlık karşısında küsmeyen, yılmayan ve hedeflediği yolda ilerlemeyi sürdüren genç bir kadının hikâyesi aynı zamanda.

Pınar: Merhaba Evrim. Öncelikle röportajı kabul ettiğin için teşekkür ediyoruz. Bize biraz kendinden bahseder misin?

Evrim: Merhaba. 1989 yılında İstanbul'da doğdum. Şu anda Marmara Üniversitesi Müzik Öğretmenliği bölümünde öğrenciyim. Ana dalım yan flüt. Müzikle tanışmam anaokulu dönemime rastlıyor. Uyku saatlerinde kaçıp müzik odasındaki orgun yanına gidiyordum. Bir gün okulun müdiresi ve sınıf öğretmenim kapının arkasından beni dinlemişler. Bir nevi ilk orada keşfedildim.

Pınar: Davaya götüren süreçten bahseder misin?

Evrim: Ben hep konservatuvara gitmek ve müzikle ilgili bir şeyler yapmak istemiştim. Liseye geldiğimde konservatuvar sınavlarına girdim. Ve iki tane okulu kazandım. Bir tanesi İstanbul'da yer alan ve Türkiye'deki en önemli güzel sanatlar liselerinden birisiydi. Sınavları epey zordu ve dereceyle kazandım. Ama ben İTÜ'yü çok istiyordum. Orada da iki tane sınava girdim ve kazandım.

Pınar: Sınavlar esnasında olumsuz herhangi bir tutumla karşılaşmış mıydın?

Evrim: Sınava girmeden önce okulla görüştüm. Hoca “elbette ki sınava girebilirsin ve kazandığın takdirde elbette ki okuyabilirsin” demişti. Sınav esnasında da herhangi bir olumsuz tutumla karşılaşmadım.

Pınar: Sonrasında olaylar nasıl gelişti?

Evrim: Sonuçlar açıklandı. Kazanmıştım. İTÜ’ye kayıt yaptırabilmek için diğer okuldaki kaydımı sildirdim. Evraklar isteniyordu. Bunlardan bir tanesi de “konservatuvar öğrencisi olabilir” ibaresi yazan bir sağlık raporuydu ve aldım. Bütün belgelerim tamdı. Okula gittiğimde ise “Sizi okula alamayacağız çünkü alt yapı eksikliğimiz var. Sizinle ilgilenecek, size eğitim verebilecek bir öğretmenimiz yok ama çok istiyorsanız misafir öğrenci olarak gelip dersleri izleyebilirsiniz” dediler. Karşı çıktım ama hiçbir şekilde ikna olmadılar. Okulların açılmasına çok az zaman kalmıştı. Ben de herhangi bir genel liseye kayıt yaptırmak zorunda kaldım diğer okuldan da kaydımı sildirdiğim için. Bu arada dava süreci başladığı için olaylar basına yansıdı.

Pınar: Türkiye’deki hukuk sürecinden bahseder misin?

Evrim: Yürütmeyi durdurma kararı çıkarmaya çalıştık. Olmadı. İdari mahkemeye gittik ama yine aleyhimize sonuçlandı. Bu arada beni okula kaydetmeyen kişi aynı zamanda avukat. Dolayısıyla bütün hukuki boşlukları, yasal düzenlemeleri iyi biliyor. Ve mahkemedeki karar vericileri de tanıyan bir kişi. Duruşmalı bir mahkeme oldu. Savunma istiyorlar, ben de katıldım. Orada beni okula almayan kişinin benim gıyabımda “konservatuvar öğrencisi olamaz” diye sağlık raporu aldığını öğrendim. Yani sahte evrak düzenlenmiş. Tekrar Danıştaya da gittik ama tüm bunlara rağmen karar aleyhimizde sonuçlandı.

Pınar: Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi süreci başladı.

Evrim: Evet, lise bitti. Üniversite sınav dönemi geldi. 2004’te başlayan dava süreci 2008 yılına kadar öyle böyle gelmiş oldu. 2008 yılında dosyalar hazırlandı, savunmalar yapıldı, belgeler toparlandı. İTÜ’yü kazandığım zaman, kapıya listeler asılır ya, babam onun önünde fotoğrafımı çekmişti. Onu bile kullandık. Belki de ispatlayamayabilirdik.

Çünkü her şeyi bekliyorsunuz. Ve davayı açtık. O sırada farklı okulları kazandım ve muhtemelen liseyi İTÜ'de okumuş olsaydım yine geleceğim yer olan Marmara Üniversitesi Müzik Öğretmenliği bölümünü tercih ettim. Bu sırada süreç devam etti. Dava 8 yıl boyunca sürdü. Savunmalar yapıldı, yollandı, çeviriler yapıldı. Sonra bir sene önce; "devlet de, okul da, siz de savunmanızı yapın" gibi bir şey geldi. Bu arada aslında Türkiye'deki davada ilk avukatımız yüzünden prosedürde atladığımız bir şey olmuştu. İç hukuk yollarını tüketmemiş görünüyorduk. Hatta sonra bu nedenle avukatımızı değiştirdik. Ama iç hukuk yollarını tüketmemiş olmamıza rağmen olumsuz karar çıkmadı. Demek ki önemsendi ve ciddiye alındı. Çünkü AİHM'E çok fazla başvuru var aslında. İşte bu savunmaları isteyince anladık ki sona doğru yaklaşıyoruz. Sonra 23 Şubat'ta bir haber geldi. Bu dava emsal teşkil eden bir dava olduğu için AİHM'nin sayfasında yayınlanmış. Bunun üzerine ajanslar haber geçmiş. Biz de basın yoluyla öğrendik.

Pınar: Bu kararın önemi nedir ve getireceği kazanımlar ne olacak?

Evrim: Bu, emsal teşkil eden bir dava. Bir ilk. Türkiye böyle bir hak ihlali sonucunda atması gereken adımları atmalı. Tamam davayı kazandık, güzel ama asıl her şey şimdi başlıyor. Bu karar somut bir kanıt. Artık canınızın istediğini yapamayacaksınız, kafanıza göre başka insanların hayatını etkileyecek kararlar alamayacaksınız. Ben bu sonuçla kendi adıma onur duyuyorum.

Pınar: Tüm bu süreçteki yaşadıklarını, hissettiklerini değerlendirecek olursan neler söyleyebilirsin?

Evrim: Bir çocuk olarak olaya şaşırıyorsunuz tabii. Yeteneklerinin farkındasın çünkü. Ama hiç şunları dediğimi hatırlamıyorum "Neden beni almadılar? Şimdi ne yapacağım?" Belki bir çocuk olarak üzülmeliydim ama ben "Almadılar tamam. Peki şimdi ne yapabilirim" e odaklandım. Bu biraz da nasıl yetiştirildiğinizle ilgili. Genel bir lisede devam ettim eğitimime ve şanslıydım ki iyi bir okuldaydım. Okuldaki çalışmalarda da aktif olarak yer aldım. Hayatımı ertelemedim.

Pınar: Peki son olarak neler söylemek istersin?

Evrim: Bu işte çok fazla insanın emeği var. Herkes emeğinin karşılığını aldı ve bir hak elde etmiş olduk. Artık elimizde somut bir belge var. Onun ışığında ilerleyeceğiz. Dava henüz tebliğ edilmedi ve Türkçe'ye de çevrilmedi ama kararda birkaç yerde vurgu yaptıkları evrakta sahtecilik durumu var. Belki ceza hukuku boyutunda bunun üzerinden ilerleyebilirim. Ama neticede AİHM hak ihlali olduğunu resmileştirmiş oldu. Yani birileri bir şey yapacaksa o artık Türkiye.

Bir Körün Okul Maceraları

Emir Saçu

emirsacu.36@gmail.com

Merhaba değerli arkadaşlar,

Ben Emir. Teknolojik ortamda yazı yazmayı fazlasıyla seven körler grubu arasındayım. Gerçekten de teknolojik ortamda yazmayı olması gerekenden de fazla seviyorum. On parmak olsun, iki parmak olsun…

Ve sekiz yıl boyunca ilkokul hayatımda yaşadığım en komik, en ders verici maceralarımı klavyeye dökmek istedim.

Bir körün okuldaki hayatını, bir o hayatı yaşayan kör bir de Allah bilir. Kafa kafaya çarpışmaktan tutun, yanlışlıkla olsa da kol kırmaya kadar neler neler…

İlk olarak birinci sınıfta okulda kırdığım kol maceramla başlamak isterim yazıya.

Görme engelliler arasında popüler olan goalball oyununu iki arkadaşım okulumuzun arka tarafında bulunan dar ama uzun, üstü açık mekânda oynuyorlardı. Ben de oynamak için izin istemiştim ama nafile... Bilirsiniz ki görme engelliler başladıkları bir goalball maçına sonradan kimseyi almazlar.

Ben de inat olsun diye sahanın ortasına sessizce girdim, bilirsiniz çocuk hayalleri.. Arkadaşımın yaptığı atışta top saha dışına çıkmıştı. Ve diğer kaledeki arkadaşına “koş, al!” diye bağırdı. Bağırmasıyla kendisinin koşması bir oldu. Ve ortada duran bana öyle bir şiddetle çarptı ki saliseler içerisinde kendimi yerde buldum. Sonra yerden kalkmayı başardım, Yine hiçbir şey olmamış gibi devam ettim. Derslerde öğretmenler fazla yormadı da eve gidince bir de evde kolumun üzerine düşmez miyim? Bu sefer şiddetli ağrı oldu ve dayanamayınca hastaneyi boyladım. Benim kol alçıya alındı ve tam tamına bir ay okula gidemedim. Bir ayın sonunda çok şey kaybetmiştim. Arkadaşlarım şarkı

ezberlemişlerdi, Braille alfabenin kısaltmalarını sökmüşlerdi. Ama olsun diyorum iyi ki de olmuş, çünkü kolumu kıran arkadaş şu anda en iyi dostum denebilecek insanlardan biri…

İkinci sınıfta ise bir baş yarma olayı başıma gelmişti. Yine görme engelliler okullarında klasik oynanan oyun, trenciliği oynuyorduk. Üç beş arkadaşım “Sinop kalkıyor, Sinop kalkıyor! “diye bağırıyordu. Ben de “İzmir kalkıyor! İzmir kalkıyor!” diye bağırıyordum birkaç arkadaşımla. Hep beraber arka arkaya dizilerek okul içerisinde koşuşturuyorduk. Koşuşturmasına koşuşturalım, ama ben önde olduğum için birkaç kişi ile beraber takılıp düştüm. Bu sefer de başımın arka kısmı yarıldı. Aradan altı yıl geçse de yarılan yerden hala saç çıkmıyor.

Dördüncü sınıfta ise bir şiddetli merdivenden düşme olayı yaşadım. Okulumuz dördüncü sınıftayken temel bir tadilata girmişti biz de okulun bir adım yanında bulunan gören öğrencilerin okuduğu okula öğlenci olarak bir yıllığına geçiş yapmıştık. Yeni geçtiğimiz okulu sorarsanız, koridorların ortaları geniş yuvarlak duvarlarla kaplanmış ve birçok yerde merdivenler bulunuyor. Yani anlayacağınız hiç de erişilebilir değildi. Olsun yine de alıştık ama alışsak da merdivenden düşmekten kurtulamadım. Yine bir okul çıkışıydı herkes çantalarını kabartma kitaplarla dolduruyordu, ben de öyle. Zil çaldığında yine tüm okul hızlı hızlı merdivenlerden iniyorduk. Ben de o önden hızlı hızlı inmek isteyen öğrencilerdendim. Okul binasının çıkışında yaklaşık sekiz basamak merdiven vardı. Ben bu merdivenden hızla inerken sınıf arkadaşım yine hızla bana çarptı ve kendimi yerde buldum. Yerden kalkıp servise yürüsem de alnımın şişmesinden kurtulamadım ve alnımda hala bıraktığı o izden.

Beşinci sınıfta ise bir dayak yeme olayı olmuştu ama bu sefer müdür yardımcısından! Ben kullandığım sıranın hep kapak başlarına kabartma kalemin sivri ucuyla delik açardım ve oralarda kalemin ucunu büker, kalemin ucunu orada bırakırdım. Anlayacağınız kalem uçsuz olurdu. Bunu devlet mallarına zarar verdiğimi düşünerek kim olduğu bilinmese de biri müdür yardımcımıza ispiyonladı. İspiyonladı ispiyonlamasına ama ne ispiyonlamak. Müdür yardımcımız bir dersteyken sınıfa girdi ve durumu benimle tartıştı. Yine bir arkadaşım ben ayaktayken kalemini benim açtığım

deliklere sokarak öğretmene, “öğretmenim, öğretmenim” diyerek seslendi ve beni kast ederek “bakın Emir kalemini yine buraya sokmuş” diyerek müdür yardımcısını daha da bir sinirlendirmişti. Sonra müdür yardımcısından dayağı ye babam ye.

Bir de sınıf defterine çay dökme maceram var. Bu macerada hatalı bir öğretmen olsa da anlatmak isterim. Dersimiz müzikti. Herkes bir enstrüman ile bir şeyler çalmaya çalışıyordu. Benim elimde bir gitar, bir de darbuka vardı. Nasıl olduysa darbukayı elimden bıraktım. Bir öğrenciye notaları anlatırken öğretmenimiz, ben de masayı her görme engelli gibi incelemeye başladım ve öğretmenimizin masaya bıraktığı dolu çayı sınıf defterimizin üzerine deviriverdim. Amacımın kesinlikle böyle bir şey olmadığını bilmenizi isterim. Uzun bir süre defteri çaylı olarak kullandık. En sonunda da aramızda para topladık, defteri yeniledik. Törende hatamı telafi ettiğim için müdürden tebrik aldım.

Yedinci sınıftayken de bu sefer körlüğümüzü kullanarak kekliğe geldik. Bir derste bir konu hakkında tartışıyorduk. Tartışma dozunu kaçırmıştı. Bu kargaşa içerisinde bir arkadaş öğretmenden tuvalete gitme izni alır ama bunu sınıf duymamıştı. Ve kapıyı çekip gidince herkes öğretmenin gittiğini sanmıştı ve tüm sınıf “ah ya, biz seni böyle bilmezdik” gibisinden atıp tutmaya başladı. Bu arada öğretmenimiz görme engelliydi ve kendisi masanın altına saklanmış. Arkadaşımız geri gelince olayın foyu fosu ortaya çıktı ve tüm sınıf uzun bir süre dillerde dalga olmuştuk.

Sekizinci sınıfta ise bir eşek şakası tatmıştım. Bu şaka da birinci sınıfta kolumu kıran arkadaş tarafından gerçekleştirilmişti. Arkadaşımla beraber sınıfa muhabbet ederek girdik. Arkadaş sırama kadar gelmişti benimle ama hala muhabbet devam ediyordu. Benim sıraya oturacağımı hisseden arkadaşımın benim oturmaya hazırlanmamla sırayı çekmesi bir olmuştu ve yine bu sefer yere ben düştüm. Bana bir şey olmasa da tüm okulun dilinden uzun bir süre düşmedim.

Aslında yaşadığım daha çooook macera var okul içerisinde. Yazsam roman olur! Ama sizle paylaşmak istediklerim bu kadardı. Belki sizlere saçma ya da gereksiz gelebilir ama ben bunları hatırladıkça hep gülümsediğimi söylemek isterim. Hepinize kucak dolu sevgilerimle, saygılar…

Yedi – Sekiz – On

Engin Albayrak

mealbayrak@gmail.com

Sanırım başlıktan çoğunuz bir şey anlamadınız.

Bu ifadeler, Microsoft firmasının, tüm bilgisayar kullanıcıları tarafından bilinen, Windows işletim sisteminin son sürümlerine verilen isimler.

Microsoft, Windows işletim sistemlerinin sürümlerine isim verirken sürekli farklı yöntemler deniyor. Ürettiği ilk Windows sürümlerini Windows 1.0, 2.0, 3.0, 3.1 şeklinde numaralandırdı. Sonra Windows 95, Windows 98, Windows 2000 biçiminde, üretildiği yıla göre adlandırdı. Bu arada, Windows NT diye ayrı bir sürüm daha piyasaya sürdü. Onu da numaralı olarak bir süre yükseltmeyi sürdürdü. Sonra yıla göre isim verme uygulamasından da vazgeçti, Windows Milenyum adlı bir sürüm çıkardı. Ardından Windows XP geldi. XP işletim sistemi sanırım 6 – 7 yıl boyunca bilgisayarlarımızdaki yerini korudu. Sonra Windows Vista ile tanıştık. Derken, Microsoft yeniden numaralı sürümlerle devam etmeye karar verdi ve Windows 7'yi karşımıza çıkardı. Bunu Windows 8 ve 8.1 izledi. Tam artık Windows 9 geliyor derken, yine bir değişiklik oldu. Evet, hâlâ numaralandırma yöntemi kullanılıyordu ama 9 yerine her nedense 10 numarası ile devam ediliyordu.

Microsoft bizi Windows'larına koyduğu isimlerle bundan sonra da şaşırtmaya devam edecek mi bilmiyoruz. Bekleyip göreceğiz.

Körler tutucu davranıyorlar.

Windows tahmin etmesi zor bir biçimde adlandırdığı sürümler çıkarıyor ama yeni sürümlere şüpheci yaklaşılabiliyor. Özellikle bilgisayar kullanımında biz körler arasında yaygın olarak görülen bir tutuculuktan söz etmemek olmaz. Biz körler, bu konuda her nedense oldukça tutucu davranıyoruz.

1999 yılında aldığım ilk bilgisayarımda Windows 98 vardı. Ankara'da bilgisayar kullanan kör arkadaşlarımdan yardım istediğimde, hemen hepsi, Windows 98'i kaldırıp, Windows 95 kurmamı istediler. Çünkü onlara göre Windows 98 körler için iyi bir sistem değildi, kullanımı zordu. Ben değil ama benim gibi yeni kullanıcı olan bir arkadaşım Windows 95 kurdurdu. Ne oldu dersiniz? Sistem bir kez bile kullanılamadan çöktü. Bu olayı yaşadıktan sonra, bilgisayar uygulamalarında eskiye bağımlı kalmamayı ilke edindim.

Buna benzer örneklere daha sonra da bolca tanık oldum. Windows XP çıktığında, artık herkes Windows 98 kullanıyordu ve bu kez de XP'nin kötü olduğu söyleniyordu. Oysa ben daha çıkar çıkmaz bilgisayarıma XP kurmuştum ve oldukça rahat bir biçimde kullanıyordum. Aynı tutuculuğu Windows 7'ye karşı da gözledim, Windows 8 ve 8.1'e karşı da…

Bu denli tutucu olmanın gereği var mı?

Bu tutuculuk için en çok dile getirilen gerekçelerden biri, karşılaşılabilecek değişikliklerin nasıl kullanılacağının öğrenilemeyeceği kaygısı.

Ancak, bu konuda unutulmaması gereken bir gerçek var. Hiçbir firma, piyasadaki bir ürünün yeni sürümünü ürettiğinde, eskisi ile arasında büyük farklar olmasını istemez. Çünkü iki sürüm arasında ne kadar büyük fark olursa, eski kullanıcıların yeni ürüne geçmeleri o kadar zor olur. Hiç kimse zaten kullanmakta olduğu bir sistemi bırakıp, yeni bir sistemi öğrenmek için can atmaz. Dolayısıyla, bir ürünün yeni sürümünde çok büyük değişiklikler sunmak ticarî değildir. Sunulan değişikliklerden bir kısmı bazı yenilikler içerebilir ancak, bu yenilikler kullanımı zorlaştıran değil, kolaylaştıran bir yapıda olmak zorundadır.

Bir başka gerekçe, ekran okuyucuların yeni sürüme uyum sağlayıp sağlamadığının bilinmemesi.

Bu birçok kullanıcı için haklı bir gerekçedir. Ama bu konuda da iki şey söylenebilir. Birincisi: çıkarılan yeni sürümün bazı arkadaşlarımız tarafından denenmesi beklenebilir, bu konuda elde edilen deneyimlerin paylaşılmasından sonra, kullanılması öneriliyorsa,

yeni sürüme geçilebilir. İkincisi: Gerek ekran okuma yazılımlarının gelişimi, gerekse işletim sistemlerinin bu konuda eskisinden daha duyarlı bir yaklaşımla üretiliyor olması, yeni çıkan işletim sistemlerinin ekran okuyucularla daha kolay uyum sağlamasına yol açıyor. Örneğin, nvda adlı ekran okuyucu, Windows 7, 8, 8.1 ve 10 işletim sistemlerine ilk çıktıkları günden beri büyük ölçüde uyum sağlamıştır. Bu durumda nvda üreticilerinin başarısı kadar, Windows üreticilerinin duyarlı yaklaşımlarının da payı büyüktür. Hatta Windows işletim sistemi yapımcılarının bu konuda eskiye göre daha duyarlı olmasının arkasında, Amerika'da ve Avrupa ülkelerinde yaşayan körlerin baskı ve taleplerinin de etkisini yadsıyamayız.

Bu nedenlerle, yeni çıkan bir Windows sürümüne veya bir uygulamanın yeni sürümüne geçerken fazla tutucu davranmaya gerek yok. Eğer deneyimli ve meraklı bir kullanıcı değilseniz, daha önce denemiş olan kullanıcıların görüşlerine başvurarak, sakıncalı bir durum yoksa yeni sürüme geçmeyi düşünmelisiniz. Çünkü eski sürümleri uzun süre kullanmak her zaman olanaklı değildir. Sizin dışınızda kalan kullanıcıların çoğunluğu bir uygulamanın yeni sürümlerini kullanmağa başladığında, o uygulama ile üretilen belgeler sizin uygulamanızla düzgün işlenemeyecek özellikler içerebilir.

Pekiyi, Windows 10 biz körler için uygun mu?

Bu konuda rahatlıkla evet diyebiliriz. Windows 10 içindeki bazı uygulamalar ayrı tutularak, işletim sisteminin genel özellikleri ve içerdiği yerleşik uygulamaların büyük çoğunluğu için olumlu görüş bildirebiliyoruz.

Windows 7'nin körler için daha sağlıklı ve kararlı bir yapı olduğunu kabul etmeliyiz. Ancak, yeni Windows sürümleri yaygınlaştıkça, eski sürümleri kullanmak zorlaşacağına göre, bize de yeni sürüme doğru bir yol görünecek. Windows 7'den sonra karşımıza çıkan Windows 8, başlat menüsünün yerini alan başlangıç ekranı nedeniyle birçok kullanıcı tarafından eleştirildi. Gerçekten de, sadece körler için değil, gören kullanıcılar için de oldukça kullanışsız olan bu özellik, Windows 8.1 sürümünde biraz değiştirildi ise de, yine beğenilmedi. Bunun üzerine Windows 10 işletim sisteminde, eski başlat menüsü, içine Windows 8 ile getirilen özellikleri de alarak geri geldi.

Aslında şunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Windows 7 ile, Windows 8 - 8.1 arasındaki en belirgin fark, bu başlat menüsü meselesiydi. Windows 10 ile bu sorun da çözüldüğüne göre, yükseltmemek için önemli bir neden kalmıyor diyebiliriz.

Başka hiç mi fark yok?

Tabii ki başka farklar da var. Bu farkları da kısaca belirtelim.

Bilgisayarı kapatmak istediğimizde, eskiden Windows tuşuna bastıktan sonra bir kez sağ veya sol yön tuşuna basarak, arama yazı alanının yanındaki kapat düğmesini bulabiliyorduk. Şimdi şu yollardan birini deneyerek kapatma seçeneklerinin olduğu menüye ulaşabiliriz:

Ekranın altındaki başlat düğmesine fare ile sağ tıklayarak açacağımız menüdeki bilgisayarı kapat düğmesini bulup basabiliriz, klavyeden Windows + x, k basarak da aynı ögeye ulaşabiliriz.

Windows tuşuna bastıktan sonra iki kez yukarı yön tuşuna veya iki kez shift + tab basarak bulacağımız güç düğmesine basabiliriz veya her zaman yaptığımız gibi, masa üstünde alt + f4 basabiliriz.

Denetim masasına alternatif olarak bir de ayarlar menüsü geldi. Windows + ı basarak açabildiğimiz bu menüdeki bazı ayarlara denetim masasından ulaşmak oldukça zahmetli olabiliyor, ayrıca, buradaki ayarların kullanımı daha basit görünüyor.

Windows 10 ile gelen yeni internet tarayıcısı henüz ekran okuyucularla uyumlu olmadığından, internet Explorer veya başka bir web tarayıcısını varsayılan yapmak gerekiyor. Bunun için, denetim masasındaki varsayılan programlar ögesinden yararlanıyoruz.

Başlat menüsünden bulduğumuz bir uygulamanın kısa yolunu masaüstüne almak için, eskisinden biraz daha karmaşık bir yol izliyoruz. Bulduğumuz uygulama üzerinde sağ tıklıyor veya klavyedeki uygulama tuşuna basıyoruz. Açılan menüden dosya konumunu aç ögesini seçiyoruz. Göremiyorsak, diğer alt menüsüne basabiliriz. Dosya konumunu

açtığımızda, eğer yön tuşlarıyla veya fare ile oynamadıysak, açılan klasör penceresinde yine aynı ögenin üzerinde olmamız gerekiyor. Yeniden uygulama tuşuna basıp, gönder menüsü altında, masaüstü seçeneğini seçiyoruz.

Ya kullanamadıklarımız?

Windows 8 ile gelen ve Windows 10'da da devam eden bir uygulama türü var. Önceleri metro uygulamaları, sonra modern uygulamalar, en son da evrensel uygulamalar adını alan bu uygulamaların büyük bir bölümü ekran okuyucular için şimdilik erişilebilir değil. Windows 10 içerisinde bu tür uygulamalardan bazılarını kullanabiliyoruz. Örneğin, filmler ve TV, takvim, hesap makinesi rahatlıkla kullanabildiğimiz uygulamalar arasında. Windows posta, mesajlaşma, kişiler, mağaza gibi bazı uygulamaların büyük bölümünü kullanabiliyoruz. Ancak, henüz yeterli değil. Microsoft Edge adlı yeni web tarayıcısı, nvda ile bir ölçüde erişilebilirse de, şimdilik yeterli değil.

Kimler Windows 10'a geçmeli?

Ben bu soruya şu yanıtı veriyorum: bilgisayarında hâlen Windows 8 veya 8,1 bulunduranlar kesinlikle Windows 10 ücretsiz yükseltmesinden yararlanarak geçiş yapmalı. Windows 7 kullananlar, şimdilik bilgisayar kullanımında ciddi sorunlarla karşılaşmıyorlarsa, acele etmeyebilirler. Ancak, bu durumun uzun sürmeyeceğini akıllarından çıkarmasalar iyi olur.

Görüşmek üzere.

Deli Eder İnsanı Bu davranışlar

Burak Sarı

burakburaksari@gmail.com

Yazıya Orhan Veli tadında, hatta direkt ondan çalıntı bir başlık attım. Maalesef ele aldığım konu o kadar keyifli değil. Dergimizin yayım hayatı boyunca, birçok konuyu tekrar tekrar ele almak zorunda kaldık. Bir konunun defalarca işlenmesinin, kendini tekrar etme ve okuyucunun ilgisini kaybetme riski var. Fakat bizde bu durum biraz daha farklı. İşlenen konular aynı olsa da olayların farklılığı, toplumun ötekileştirme konusundaki yaratıcılığı ve bizim düşeni pişman eden dilimiz yüzünden ilgili konu güncelliğini kaybetmiyor.

Evet, işlemekten çok zevk almadığımız halde, tekrar tekrar yazmak zorunda kaldığımız sorunlardan birisi de davranış sorunu. İnsanların yapması gereken, herkese nasıl davranıyorlarsa herkese dâhil olan engellilere de aynı davranması en normal olanı. Yani, biz herkesiz. Öyle eğilip bükülmeye, kendini kasmaya gerek yok. Fakat halkımız bu konuda zor olanı seçiyor. Tarafsız bir göz izlese, gülmekten ve utançtan kırılacağı davranışlarda bulunuyor engellilere karşı.

Şimdi yavaş yavaş güzide örneklerimize geçelim. Yolda yürüyorsunuz, bir anda önünüze birisi çıkıp yalı kazığı gibi durmaya başlıyor. Yanından geçmeye çalışıyorsunuz, yine önünüzü kapatıyor. Tacizin boyutu yavaş yavaş artıyor. Yolunuza gönüllü barikat olmayı seçmiş arkadaş sizden çok etkileniyor olsa gerek ki; bir anda elinizi bir el kavramaya başlıyor. Tutuyor, tutuyor. Normalde yapılması gereken bellidir değil mi? Maalesef, sizi bu doğal tepkiden alı koyan faktörler vardır. Hayır, kör olduğunuz için kendinizi savunamayacağınızdan ya da tepki göstermekten korktuğunuzdan değil. Bilirsiniz ki, böyle bir davranışı yabancı birisi yapmaz kolay kolay. Sizi, öyle ya da böyle tanıyan birisidir bu sululuğun sahibi. Gereken tepkiyi göstermek, saçma sapan kırgınlık ve pişmanlıklara yol açabilir yani. O nedenle şaka yollu kim olduğunu sorarsınız. Bu arada, elinizi tutan el yüzünüze yönelmiştir. Artık kan beyninize

sıçradığı ve patlamanıza ramak kaldığı anda bir ses “tanımadın mı beni?” Tesadüfen uzun zamandır görmediğiniz, orada karşılaşmanızın düşük bir ihtimal olduğu bir insansa ve dalgınlığınıza gelip tanıyamamışsanız vay halinize. “Beni nasıl tanımazsın?” “Bizim işyerinde bilmem kim var gözleri görmüyor, herkesi sesinden tanıyor.” Zırvalıkla karışık aptalca sitemleri dinle dur. Hem suçlu hem güçlü. Birde nezaket kuralları gereği içinizden “tanımak zorunda mıyım?” derken, dışınızdan “kusura bakma dostum dalgınlığıma gelmiş” demek zorunda kalıyorsunuz. İki ucu boklu değnek yani.

Hele tanıdıkları iki körü birbiriyle karşılaştırma olayı aklın ve mantığın bittiği yer. Örneğin: “Bilmem kim çok güzel bağlama çalıyor, sen neden çalamıyorsun?” “İlgi duymadım. Benim ilgim yok hocam, sporla ilgilenmeyi tercih ettim.” “Olur mu? O da görmüyor ama çalıyor. Yani sen de çalabilirsin.” Böyle ironik bir durum yani. İlgi alanları, yetenekleri, bakış açıları ve eğitimleri tamamen birbirinden farklı insanları körlük paydasında eşitliyorlar. Tanıdıkları bir kör nasıl davranıyorsa ya da neye ilgisi varsa diğer körler de aynı şeylere ilgi duymak zorundaymış gibi düşünüyorlar.

Başka bir kabus eşyalarınızın yer değiştirmesi. Belki kötü niyetli bir yönelim değil ama aşırı yardımcı olma hissi de zor durumda kalmanıza neden olabiliyor. Buna en temel örnekler kullandığınız eşyaların yerinin değişmesi nedeniyle onları aradığınız yerde bulamamak, yardımcı olmayı bağımlılığa çeviren davranışlar sonucunda hiçbir işin üstesinden gelemez damgasını yemek gibi. Kendi evinizde ya da yaşam alanlarınızda, kullandığınız eşyaların dizaynı bellidir. Hiç kimse onların yerini sizden habersiz değiştirmez. Değiştirecek olsa da, yeni düzenini size gösterir. Fakat dışarıda, özellikle ortak kullanılan malzemelerin yeri sürekli değişiyor. İlgili arkadaş, bırakmış olduğu yeri hatırlama zorunluluğunun olmamasının rahatlığını kullanarak, gelişi güzel davranabiliyor. Fakat kör bir insan için durum daha farklı. Bilmediği bir mekândaysa ya ilgili eşyayı kendisi aramak zorunda ya da mecburen başkalarından yardım istemek zorunda kalır. Kullanılan eşyaların geçiş güzergâhına konulması da ayrı bir sıkıntıdır. Arkadaşım, derli toplu bir yere bırak işte. Böylece ne senin malına, ne benim canıma zarar gelir. Öyle ya mal canın yongasıymış, canı düşünmüyorsan malı düşün değil mi?

Birde gelişi güzel konulan yolunuzun tam ortasında ki eşyaya çarptığınızda yüzünde pis bir sırıtma oluşanlar var ya, tam bir utanmazlık abideleri. Biraz kafan çalışıyor olsa, kör birinin geçiş güzergâhını işgal etmezsin. İnsanlık hali ya düşünememiş olabilirsin. O kör ilgili eşyaya çarptığında neden gülüyorsun. Hayır, açıkta gördüğün şey kendi ayıbın, gülmek yerine yüzünün kızarması gerekmiyor mu? Engelliler söz konusu olduğunda, bütün nezaket kuralları unutuluyor zaten. Bizi gören insanda kabalaşma hissi uyandırıyoruz demek ki. Mesela çalıştığınız işyerinde, sizin odanızda işi olan birisi selam dahi vermeden dingonun ahırına dalar gibi odaya dalarak işini halletmeye çalışıyor. Ya da sizin biriminizle ilgili bir konuda, sizi umursamaz davranabiliyor. Yani konumunuz ne olursa olsun en alakasız insana bile kendinizi ispat etmeniz gerekiyor. Tabii ki gerçekten nezaketini koruyan insanlarımız azımsanmayacak derecede fazla ama genel tablo iç karartıcı.

Okulda, sendikada, iş yerinde vb. en ufak bir çalışmaya dâhil olabilmek için konu hakkında sizin kadar bilgi sahibi olmayan bir insana bile niteliğinizi kanıtlamak zorunda kalıyorsunuz. Biz bu konuda elimizden geleni yapıyor, engelli olmanın bir nitelik sorunu olmadığını anlatmaya çalışıyoruz. Eksiklerimiz olsa bile genel olarak dikkate değer bir mücadelemiz var. Ama hiçbir şey tek taraflı ilerlemez. Toplumun da yargıda bulunmak için biraz öğrenme zahmetine katlanmaya ihtiyacı var. Tam anlamıyla anlamak için çaba harcamak gibi bir zorunluluğu yok. Ancak insani saygı ölçütünü korumak zorunda. Herkes bütün mesaisini engellilere ayırmak zorunda değil. Ama önüne engel koymama ve önyargılarıyla bunaltmama nezaketini göstermek zorunda. Evet, bilmemek önemli bir etken. Fakat her durumda bilmemenin arkasına sığınmak kolaycılıktır. Bir insanın gözünün görmemesi, kulağının duymaması vb. etkenler, o insanın toplumun diğer bireylerinden farklı olduğu anlamına gelmez.

Herkes bulunduğu çevrenin özelliklerinden etkilenir. Davranışları, becerileri, ilgi alanları ona göre şekillenir. Örneğin futbolla ilgilenen bir körle karşılaşan insanların çoğu durumu yadırgar. İnsan görmediği şeyden ne zevk alır mantığıyla düşünür. Yanılgısı da orada başlar zaten. Ezici çoğunluğu futbol delisi olan bir toplumun bileşeni olan körlerin de futbolla ilgilenmesi gayet doğal bir olaydır. Yapamaz, başaramaz önyargılarının yerini; nasıl daha başarılı olur, ilgilendiği alanda ne yapılsa daha erişilebilir çalışabilir

mantığı düşünülse, birçok sorunun çözüm kapısı aralanmış olur. Bu davranış sorunu sadece engellileri kapsayan bir sorun da değil. İnsanların sosyal statü, ırk, inanç, cinsel yönelim vb, nedenlerle bol keseden ötekileştirildiği bir toplumda yaşıyoruz. Hatta ötekileştirilenlerin başkalarını ötekileştirdiği bir toplum. Engelliler gününde engellilere maskot muamelesi yapan, emekçi kadınlar gününde, kadınları yerlerde sürükleyen ve siz gidin erkeğiniz gelsin diyebilen bir toplum. Yani ayrımcılığın ve sınırsız cehaletin kutsandığı bir toplum. Bu toplumda algı ne zaman değişir? Ya da değişebilir mi bilmiyorum. Ama değişeceğine, geç de olsa değişeceğine inanıyorum. Ya siz?

Ne Şifa İsterim Ne Çare, Engelleme Beni Bir Kere

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

"Beni bu kadar sinirli ve aksi yapan kör gözlerim. Sonrasında yine kötü davranabilirim sana, çünkü körlüğüm beni iyice içine kapanık biri yaptı…"

Kelimeler tam tamına bu muydu emin değilim, ancak mealen bu sözler 1973 yılında gösterime giren Ağlıyorum filminde geçiyor. Filmin başrolünde Ediz Hun, Filiz Akın ve Hulusi Kentmen gibi oyuncular yer alıyor. Rüya gibi evlilikleri bir yanlış anlama sonucu biten Haldun, yani Ediz Hun, kör oluyor ve tesadüfe bakın ki, eski karısıyla tekrar karşılaşıyor. Hale bakın ki, sesini benzetiyor ama emin olamıyor. İşte tamamen depresyonda olan Haldun o depresif zamanlarından birinde, Gamze'ye yani Filiz Akın'a söylüyordu bu sözleri.

Aslında 1968 ve sonrasında benzer biçimde sevgilisiyle ayrılınca kaza sonucu veya üzüntüsünden kör olan ve hayata küsen filmlere çok rastlıyoruz. Bu furya 1968 yılı yapımı ve başrollerini Cüneyt Arkın ve Türkan Şoray'ın paylaştığı Artık Sevmeyeceğim filmiyle başlıyor. Konu yine aynı. Ünlü müzisyen Kemal Alpay, karısından ayrılınca kör oluyor, sonrasında karısıyla tekrar karşılaşıyor ama onu tanıyamıyor. Ardından, o güzel kadını tekrar görebilmek için ameliyat olmaya karar veriyor.

Bu film çok tutmuş belli ki, Cüneyt Arkın ve Türkan Şoray peş peşe iki film daha çeviriyorlar. 1969 yapımı Aşk Mabudesi'nde, yine daha önce iki sevgili ayrılıyor ve erkek karakter kör oluyor. Cüneyt Arkın Hülya Koçyiğit'le benzer bir olay örgüsünü içeren Adını Anmayacağım filmini de yine bu yıllarda çeviriyor. Yönetmenler 1970'de yeni bir şey deniyor, bu sefer de Türkan Şoray'ı kör ediyorlar. Filmin adı Hayatım Sana feda. Yani 1960'li yılların sonu ve 1970'li yıllar kör olan ve sonra tekrar sevgilisiyle karşılaşınca görebilen film karakterleriyle dolu.

Tüm bu filmlere, bir şekilde adını bilmeseniz bile, televizyonlarda sıkça rastlayıp bol bol ağlamışsınızdır eminim. Benzer filmlerdeki kör olan karakterin tipolojisine baktığımızda hep aynı noktalar gözümüze çarpıyor. Adam veya kadın, hayata küskün, her şeyden vazgeçmiş ve dramatik bir yaşamı olan kişiler olarak sunuluyor bize. Özelikle erkek karakterler sevgililerinin kendilerini aldattıklarını sanınca onu terk ediyor ve Nezih Erdoğan'ın yazısında fevkalade ele aldığı üzere, gördükleri manzara onları yanıltıyor. Sanki bir ceza gibi belirli bir süre sonra kör oluyorlar. Nezih Erdoğan'ın "Yeşilçam'da Sessiz Bedenler, Bedensiz Sesler" adlı yazısını aşağıdaki bağlantıdan okuyabilirsiniz.

http://neziherdogan.net/articles/filmsoundtr/bedenses.htm

Yeşilçam'daki kör karakterler üzerine birçok inceleme bulmak mümkün. Burada benim takıldığım bu filmlerin toplumdaki kör algısını bize nasıl gösterdiği. Kör kişiler bir biçimde içine kapanmış, hayattan elini eteğini çekmiş bir üzüntü ve kaos deryasında yüzen kişiler olarak önümüze çıkartılıyor. Bu filmlere ne kadar kızabiliriz emin değilim. Halen çevremizdeki birçok kişinin de körleri böyle gördüğünü belirten yığınla örnek bulmak için öyle çok fazla zihnimizi zorlamaya gerek duymayız. Yolda yürürken, onlarca insanın "geçmiş olsun abi, Allah şifa versin, vay be aslan gibi de delikanlıymışsın, çok da güzel kızmışsın aslında" gibi sözler söylediğine tahmin ediyorum ki her kör kişi şahit olmuştur. Yani toplumdaki çoğu insan için siz bir hastasınız ve şifa bulamadığınız için bunun üzüntüsü hayal bile edilemez. O nedenle de, basit bir gülüşünüz karşısında ne kadar da hayat dolu olduğunuzu söyleyen örneklere çok rastlarız.

Kişi hasta olarak algılandığına göre, tek amaç da bu hastalıktan kurtulmaktır, eşyanın tabiatı gereği. Yeşilçam filmlerinde de durum aynen böyle işleniyor. Kör kişi bir biçimde karşı tarafın sesine aşık olunca, umutsuzluklarından kurtuluyor ve derhal yeniden görebilmek için çareler aramaya başlıyor. Öyle ya, hem kör hem mutlu olma düşüncesi birbirine zıt kavramlar. Böyle bir şey mümkün olamayacağından, yönetmen ve senaristler bir an önce karakterin gözlerini açıyor ki, her şey yerli yerine otursun.

Çoğu kişi için kör olmak ölümden farksız bir şey. Yazının en başında da sözünü etiğim Ağlıyorum filminde, Ediz Hun, yani Haldun, tekrar görebilmek için bir ameliyat giriyor.

Ancak ameliyat çok riskli, ölme veya tamamen felç kalma tehlikesi büyük. Buna karşın Ediz Hun, “Böyle karanlık bir dünyada yaşamaktan bıktım, ne olacaksa olsun” diyor ve bu riski göze alıyor. Filmin bu sahnesi, çevremizdeki çoğu kişinin de düşüncesi aslında. Onlara göre, kör birinin en büyük hayali gerçekten günün birinde gözlerinin açılması. Katıldığım çoğu seminerde bana körlükle ilgili sorulan sorulardan birisi bu oluyor: “Hiç sevdiğinizin yüzünü görmek istemez miydiniz? “ İnsanlar körlerin bir gün tekrar görebilme umuduyla yaşadıklarını sanıyor.

Bildiğiniz gibi yakın zamanda tezimi, dolayısıyla doktoramı tamamlamayı başarabildim. Tezimin konusu, körlerin engellilik algılarıydı. Söz konusu algıyı ortaya çıkarabilmek için katılımcılara sorduğum sorulardan birisi de buydu aslında: “Günün birinde sihirli bir hapınız olsa, gözlerinizin açılmasını ister miydiniz”? Literatüre baktığımızda benzer soru engellilere sorulduğunda şaşırtıcı oranda hayır yanıtı göze çarpıyordu. Benim aldığım sonuçlar da farklı çıkmadı. Engellilik algıları körlüğü tamamen veya kısmen olumlayan katılımcılar, böyle bir hap veya gözlerinin açılması durumunu hiçbir zaman hayatlarının odağına koymadıklarını anlattılar. O hapı ateşe atıp yakacağını söyleyen katılımcılar da oldu, körlüklerinin kimliklerinin bir parçası olduğunu söyleyenler de. Böyle bir hapı yalnızca meraktan almayı düşünüyordu bazı katılımcılar da. Bu hapı kesinlikle alırdım diyen katılımcı sayısı 36 kişi içinde 10’u geçmedi özetle. Sonuç olarak körlerin hayatları “Keşke günün birinde gözlerim açılsa” hayali ve umuduyla geçmiyor toplum beklentisinin aksine.

Yalnızca toplumun beklentisi mi, çoğu doktor için de körlük veya başka bir sakatlık durumu, kabullenilemez derecede felaket bir şey. Doktorlara göre sakat kişiler çok çok çaresiz. Son dönemlerde bir göz hastanesi dünyadaki biyonik göz çalışmalarını Türkiye’de tanıtan seminerler düzenliyor. Anladığım kadarıyla göze içine koklear implant benzeri bir sistem yerleştirilerek retinadaki sinir hücrelerinin bir kısmı baypas ediliyor ve takılan gözlükteki kamera görüntüyü doğrudan beyne ileterek çok çok kısıtlı bir görme sağlanmaya çalışılıyor. Şu an için yalnızca bazı basit hareketler görülebiliyormuş anlatılanlara göre. Elbette zamanla gelişebilecek bir tedavi yöntemi olabilir. Ancak seminerlerde doktorların söylediği sözler çok ilginç: “Artık görme engeli biri kendi çayını doldurabilecek” diyor bir doktor durumu örneklemek için. Bir başkası “Artık

görmeyenlerin daha bağımsız bir hayatı olabilecek” diye ekliyor. Yani onlara göre, bir kör, kendi çayını doldurmaktan, yürümekten ve en basit bağımsız yaşam becerilerini yerine getirmekten bile aciz ve sağlanan bu kısıtlı görme onlara bu işlevleri kazandıracak. Bir tedaviyi pazarlamak için, bilmedikleri insanların yaşantılarını ve yaşam tarzlarını yermek. İşin etik yorumunu sizlere bırakıyorum.

Bu aralar bazı göz doktorlarının ilginç tavır ve davranışlarını dinleme fırsatı buldum çeşitli arkadaşlarımdan. Bir görme engelli arkadaşım geçenlerde gözünde sulanma olduğu için hastaneye gittiğini anlattı bana. Arkadaşımın tek isteği göz sulanma ve çapaklanmasına karşı bir ilaç ya da damla tarzı bir şey. Göz doktoru, uzun uzun bakıyor arkadaşıma, “Sağa bak, sola bak, ışığa bak” baktı olmuyor ve bir hışımla kalkıyor: “Ben bu göze bir şey yapamam” deyip gidiyor. Arkadaşım sonra başka bir doktora gidiyor ve basit bir göz damlasıyla sorunu çözülüyor.

Geçenlerde yine bir diğer görme engelli arkadaşım benzer rahatsızlık geçirince bir göz hastanesine gidiyor. Doktor yine çok ilgilenmiyor arkadaşımla ve şunu söylüyor: “Bu gözle niye uğraşıyorsun ki alalım gitsin”.

Garip bir biçimde, bazı göz doktorlarında bu tavrı görmek şaşırttı beni. Göz görmeyince, başka sorunlarını tedavi etmeye gerek görmüyorlar sanki. Geçende de Sevda bir rapor almak için hastaneye başvurduğunda aynen bana şunu söyledi: “Uzun süre sonra kör olduğuma ben bile üzüldüm doktorun çaresiz tavrını görünce.” Halbuki Sevda’nın tek amacı TOEFL sınavı için göz raporu almaktı.

İşin özü, engellileri çaresiz, umutsuz ve tedavi amacıyla yanıp tutuşan kişiler olarak görenler yalnızca sokakta karşılaştığımız insanlar değil, yönetmenler, yazarlar, doktorlar, öğretim üyeleri ve entelektüel olarak hayranlık duyduğumuz epeyce birey de aynı algıya sahip. Öte yandan engellilerin kendisi hayatlarından bu derece mutsuz değil. Tezimdeki şu sonuç konuyu aydınlatması açısından yararlı bir çıkış noktası gösterecek bizlere. Kişilerin bağımsız yaşam becerileri arttıkça, körlükten bir an önce kurtulma, hap alıp tedavi olma gibi istekler da gitgide azalıyor ve tam tersine dönebiliyor. Yani baston kullanan, teknolojiyi aktif biçimde kullanıp birçok işini gören bireyler için körlükten

kurtulmak hayatlarının amacı değil. Onlar için hayatın amacı daha engelsiz ve daha erişilebilir bir dünyada yaşayabilmek. Ancak, bağımsız yaşam becerilerini henüz tam anlamıyla kazanamamış ve körcül yöntemleri henüz hayatına yerleştirememiş kişiler için, bunun suçlusu kör oluşları ve nihai çözüm körlükten kurtulmak.

Ayrıca bir şekilde körlük tedavi edilse bile, sonuçlar öyle çok da beklendiği gibi olmayabilir. Bunun örneğini 1999 yapımı At First Sight (İlk görüşte Aşk) filmi veriyor. Oliver Sacks'ın hikayesinden esinlenen ve Irwin Winkler'in yönetmenliğini üstlendiği filmde, ameliyatla gözleri açılan aktörümüzü çok daha zorlu günler bekliyor. Bir kere gördüğü şeyleri algılayamıyor. Her şeyi yine dokunarak anlamaya çalışıyor ama artık dokunmaması gerek. Yazıları halen okuyamıyor tamamen görmesine karşın. Ancak basit bir iş formunu bile doldurmadığını kimseye söyleyemiyor. Sonuçta adam bir kimlik karmaşası içinde beklediği mutluluğu bulamıyor. Velhasıl, gözlerin açılması mutlu son olmayabilir her zaman.

Buradan yola çıkarak şunu söylemeliyiz. Körlüğü Yeşilçam filmleri ve bazı doktorların gördüğü gibi umutsuzluk ve çaresizlik olarak kavramsallaştırmak ne gerçekçi, ne de kimseye fayda sağlayan bir anlayış. Bunun yerine, daha engelsiz, daha eşit ve daha erişilebilir bir ortam yaratıp, neye inanacağını bireyin kendisine bırakmak olmalı asıl misyonumuz. Yani aslında kişinin kurtulmak istediği kendi körlüğü değil, onu bir engel haline getiren bariyerler. Bu yüzden bırakalım ah vah deyip geçmiş olsun, Allah şifa versin nidalarını ve kaldırımdaki arabamızı başka yere park edelim misal. Bırakalım göz görünce körün nasıl çay dolduracağını anlatmayı da, hastanelerimizi, hava alanlarımızı, okullarımızı herkesin engelsizce nasıl yararlanacağı yerler haline getiririz, önce ona kafa yoralım.

Mikro Saldırılarda İkinci Perde

Deniz Aydemir Döke

daydemird@gmail.com

Geçen yazımda sizlere engellilikle ilgili mikro saldırılardan bahsetmeye başlamıştım. Kimliğin tanınmaması, çaresiz olarak algılanma ve mahremiyetinizin hiçe sayılmasını geçen ay işledik. Bitti mi sandınız? Yok canım, olur mu hiç daha yeni başladık. Mikro saldırganlığın ne olduğunu merak edenler Elif Emir Öksüz'ün "Engelli Ama Çok Başarılı Maşallah" yazısını okuduktan sonra da benim 24. sayımızda yayınlanan "Yardım Edin Mikro Saldırıya Uğruyorum" yazımı okuyabilirler.

Sıradaki mikro saldırganlık, engellilik yaşantısının yok sayılması. Adından da belli olduğu üzere bu, kimliğinizin sadece engellilikten ibaret olduğunun varsayılmasının aksi ucunda yer alıyor diyebiliriz. Bu tür saldırıda engelli olduğunuz yok sayılıyor.

İlk tiplemesi bizim buldun da bunuyorsun tabirine uyuyor. Restoranlarda neden Braille menü yok diye serzenişte bulunduğunuzda, "garsonlar size okumuyor mu?" Erişilebilirlikten dem vurduğunuzda "biraz fazla şey beklemiyor musun?" Neden fazla şey bekleyeyim ki, benim de herkesle eşit şartlar altında hayata katılmayı beklemem mi fazla? Bundan 4 yıl önce Yeditepe Üniversitesi'nde düzenlenen Engelsiz Üniversiteler Çalıştayında, eğitimin herkes için erişilebilir olması adına önerdiğimiz şeyler, Özürlüler İdaresi adına katılan bir kişi tarafından gerçek dışı bulunmuştu. Bu kişi, şöyle bir savla karşımıza çıkmıştı: "Bilmem neredeki görme engelli vatandaşın sorunu yıkandığında kafasının durulanıp durulanmadığını anlamakken siz nelerden bahsediyorsunuz?" Burada o bilmem neredeki vatandaşa ne gibi rehabilitasyon hizmetleri sağlanıyordu merak ediyorum. Bizler onca eşitsizlik altında mücadele edip yükseköğrenime geliyoruz ve adamın biri size gelene kadar neler var neler deme cüretini gösterip bizim konuya ilişkin deneyimimizi hiçe sayabiliyor.

İkinci bir durum da engellinizi her durumda kanıtlamak zorunda olduğunuz. ÖSYM'nin düzenlediği her sınav için bir rapor gönderiyor olmamız bunun bir örneği. Bu durum

engelli gözle görünür olmayanlar için tadından yenmez bir hal alıyor.” “Bende öğrenme güçlüğü var, o nedenle sınavlarda ek süreye ihtiyaç duyuyorum.” “Bu da tembel öğrencilerin bahanesi oldu, öğrenme güçlüğü varmış!”

Son olarak aklıma gelen bir tipleme ise size de çok kıyak yapıyorlar ha! Abuzer sen bayağı görüyon ya, bizi kandırıyon sen valla, hem sana hayat güzel, her yerde kolaylık tanıyorlar senin gibilere.” Ya tabii bana hayat kolay ne demezsin. Bu tepkilere bizim kör camiasında arada bir tartışılan pozitif ayrımcılık durumlarının da katkıda bulunduğunu düşünüyorum. “Otobüse bedava biniyorsunuz ha!” Ben otobüse herkesin ödediği parayı ödemek taraftarıyım, daha doğrusu vergi verilen bir ülkede toplu taşımanın toplum için ücretsiz olması taraftarıyım ama o başka bir konu. Neyse bence otobüse herkes aynı ücreti ödesin. Ama ben otobüs durağına erişilebilir bir biçimde ulaşabilmeyi, otobüse erişilebilir bir şekilde binebilmek, hangi durakta ineceğimi tespit edebilmek ve yine otobüsten erişilebilir bir şekilde inip gideceğim yere gidebilmek istiyorum. Bütün bunların erişilebilir olmaması ya da yarım yamalak erişilebilir olmasının diyeti ise eşit olarak kullanamadığımız bir şeyden bedava faydalanma hakkı. Özellikle ortopedik engellilere küfür gibi bir şey bu. Sonra da kurnazın biri diğer yaşadığın tüm olumsuzlukları ve ayrımcılığı yok sayıp, “Sana hayat güzel valla, otobüs de bedava.” deyiveriyor.

İçimiz şişti değil mi böyle yorumlardan? Şimdi toplamda beşinci tür mikro saldırganlıkla devam edeyim. Biraz da buradan yakalım bakalım. Bu mikro saldırı “ikincil kazanım”. Sağlam ve sağlamcı bireylerin bazı örtük kazanımlar edinmek ya da takdir edilmek amacıyla engellilere yardım etmesi, ya da sadece iletişimde bulunması bu tür mikro saldırı. Bilmem ne firmasının engelli bireyleri işe almasını reklam haline getirirken, iş yerinde hiçbir erişilebilirlik önlemini almaması ya da göstermelik alması. Üç aralıkta siyasilerden tutun da diğer tüm kurum ve kuruluşların, bir yirmi üç nisan edasıyla engellilerle bir araya gelmesi, tekerlekli sandalye dağıtması, engellilerin başını okşayıp, onlara merhamet göstermesi. Size yardım eden amcanın “Bir Allah razı olsun desen yeter” demesi ve sizi öbür dünyaya bir yatırım aracı haline getirmesi bile buna bir örnek teşkil eder.

Bu yazımdaki üçüncü ama toplamda altıncı çeşit mikro saldırıya geçiyorum, “genelleme durumu”. Bu engelli kişinin engellinden ötürü olan kısıtlamaların diğer alakasız özelliklerine yayılması durumu. Körlerle bağırarak konuşulması yaygın bir örnek. Evleneceğim zaman belediyenin nikâh ile ilgilenen biriminden randevu almaya gittim. Memur belgelerimi aldı. İlgili kanunu incelemeye başladı. İmza atabilir misin diye sordu, ben de atabileceğimi söyledim. Neyse ki noterlerdeki gibi illa parmak basacaksın diye tutturmadı, ölümü görmekten sıtmaya razı olur hale geldik. Neyse memur sonra bana ciddi ciddi “evet diyebilir misin?” diye sordu. Ben şaşkınlıkla derim dedim. İmzayı anlıyorum, ama evet demek kısmı bende bir türlü oturmuyor. Karşısında konuşuyorum, onu duyuyorum ve cevap veriyorum ama evet deyip diyemeyeceğimi soruyor.

Küçümseme bir diğer mikro saldırı. Bu da çok yaygın bir tür. Saldırgan sizinle adeta bir çocukla konuşur gibi konuşmaya başlar. Kocaman kadınsınızdır, karşınızdaki sizden yaşça genç de olabilir ve bir anda sevgi kelebeğine dönüşüverir. Bu tür kelebeklerin metamorfoz evresini tamamlayabilmeleri için engelli biriyle karşılaşmaları gerekir. Neyse işte karşınızdaki için yetişkin olmaktan çıkıp, hayatındaki hiçbir şeye ehliyeti olmayan bir çocuk olursunuz. Her şey sizin için yapılır, sizin adınıza karar verilir ve gerek olmadığı halde bir çocuğa anlatır gibi size anlatılır. Onlar için bir yetişkinden daha azsınızdır. Bunun bir diğer biçimi de sizin engelli olmaktan ötürü yüceltilmeniz. Sen engelli olmanın yarattığı işkencevari duruma rağmen nasıl olur da hayatını sürdürürsün! Takdir değil anlatılmak istenen, neredeyse nefes aldığınız için yüceltilirsiniz. Burada yaşanan his, bir bebekmişsiniz gibi milletin gaz çıkarttınız diye mutlu olmasına benzer. Yani bu durumu yetişkin olarak yaşadığınızı düşünün. Ben gerçekten takdir edilecek şeyler başardığımızı düşünüyorum. Takdir gerektiren başarılarımın farkında olunması değil beni rahatsız eden. Sadece engelli biri olarak yaşayabildiğim için takdir edilmek. Bir de o takdirlerdeki “rağmen” yok mu o beni benden alıyor. Görme engelli olmasına rağmen doktora yapıyor mesela. Yok, ben görme engelli olmama rağmen doktora yapmıyorum, ben kitaplarım erişilebilir olmamasına rağmen, makaleleri okumak için kırk takla atmam gerekmesine rağmen, insanlar bana yapamazsın demesine rağmen ve benim ile ilgili her şeyde “rağmen” diyenlere rağmen doktora yapıyorum.

İkinci sınıf vatandaşlık bir diğer mikro saldırı. Bu da çok yaygın. Ya laf aramızda ama şu ortaöğretimde açılan vatandaşlık yerine (benim zamanımda böyle bir ders vardı) ikinci sınıf vatandaşlık diye bir ders açmak lazım. Ötekileri anlatırız bol bol. Neyse konuya dönelim. Burada engelli kişinin erişimi için yapılması gereken düzenlemeler “gereksiz”, “yük”, “lüks”, “makul olmayan” biçiminde görülür. Buna ne örnek vereceğimi şaşırdım, o kadar çok var ki. Toplu taşımanın, binaların, internetin, sağlığın, çalışma hayatının, kamuya açık alanların, kendi eğitiminizin, engelli bir anne olarak çocuğunuzun eğitiminin, filmlerin, ne bileyim aklınıza ne geliyorsa işte onun erişilebilir olmaması durumu. Örneğin bölümüm bana elektronik dokumanlar sağlamakta fena sayılmaz. Bundan 1 ay önce doktora mülakatları vardı. Doktora öğrencileri olarak, adaylarla biz de mülakat yapıyoruz. Değerlendirme formlarının hepsi basılıydı ve bana kimse mail de atmamıştı. Bu basit örneğin bana verdiği mesaj benim fikrimin değersiz, çoğunluğun yanında benim ihtiyaçlarımın önemsiz olduğu. Bir düşünün bakalım ne kadar sık bu mesajla karşılaşıyorsunuz? Ne kadar sıklıkla sizi “erişilebilir değil” bahanesiyle bir şeylerin dışında bıraktılar. Herkesin hiçbir çaba göstermeden katıldığı ya da yapabildiği şeyler size sadece erişilebilir olmadığı için yasaklı ya da başarması çok güç veya emekli hale geliyor. Örneğin hangi otobüsün geldiğini anlamaktan tutun da, satın aldığınız kitapları okumaya, bir yazılımı kullanmaktan tutun da bir formu doldurmaya kadar varan her şey için mücadele etmek hayatı nasıl da yorucu hale getiriyor.

Keller and Galgay (2010) engellilerin görünmezliğini de ikinci sınıf vatandaşlık içerisinde ele alıyor. Burada siz sihirli iksiri içmiş gibi olursunuz. Ya da daha tuhaf, varlığınızın farkındadırlar zira sizi ilgilendiren şeyler konuşuluyordur ama bir türlü siz konunun nesnesi olmaktan öznesi olma mertebesine erişemezsiniz. Misafirlikte “çay içer mi?” Hastanede “şikâyetleri ne?” Ben ortaokuldayken matematik öğretmenimin sıra arkadaşıma söylediği şey “şunu bir ara getir de sınav yapalım”. Daha da tuhafı sizin değil de engelli olmayan çocuğunuzun muhatap alınması ve karşıdaki kişinin bir yetişkin olarak sizinle değil de yananınızdaki çocukla konuşmayı tercih etmesi. “Baban çalışıyor mu?”. İşte bu yüzden de bir yerlere tek başıma gitmeyi tercih ediyorum. İnsanları rahatsız etmekten hoşlanıyorum galiba bir yerde, buna dürtmek diyorum. Karşımdaki benim varlığımdan kaçınamıyor ve benimle iletişim kurmak zorunda kalıyor. O zaman

da “ay işte ben daha önce sizin gibilere… şey” falan gibi şeyler duyuyorsunuz. Bu durumlarda bazen karşınızdakini eğitiyorsunuz da ama bu hem sizin o anki psikolojik durumunuza hem de karşınızdakinin ne kadar öğrenmeye açık olduğuna göre değişiyor.

Cinselliğin reddedilmesi ise bir başka mikro saldırı. Sizin ne haddinizedir ki cinsel gereksinim ya da güdülerinizin olması. Hatta duygu düzeyinde bile âşık falan olmak da size göre değildir. Yani sevişmek, aşk, tutku gibi kavramlarla engellilik bir arada düşünülemez. Bu engelliler bir nevi cinsiyetsiz ve cinselliksiz olduklarından ötürü cinsel kimlik ya da yönelimleri de söz konusu olamaz. Engelli, insan olmaktan ötürü gelen özelliklere sahip değildir ve başkaları tarafından da arzulanılmak ya da âşık olunmak engelliye göre değildir. Bu konuyla ilgili Elif Emir Öksüzün, Ekşi Sözlükteki bir paylaşım üzerine kaleme aldığı “Tartışmalı Bir Başlık: Kör Bir Kızla...” yazısını da okuyabilirsiniz. Bu saldırının benim hayatımdaki yansıması: “A evli misin? Onun nesi var?” Verilen mesaj: Sen benim gibi sağlam biri için çekici değilsin. Henüz liseye falan gidiyordum sanırım, komşumuzun birinin annesi ziyarete gelmiş onlar da bize oturmaya gelmişler. Teyze evlendirme programı izlemek istedi. Neyse hep beraber televizyona bakılıyordu. O günkü katılımcılardan biri de fiziksel engelliymiş, Bunu gören teyzeden tepki: ”Senin neyine evlenmek, şu haline bak”. Benimle birlikte yaşayarak aktivist olan annem, “Neden öyle düşünüyorsun, onun da hakkı tabii ki evlenmek, mutlu olmak”.

Bu saldırılar her gün oluyor. Her gün tanıdıklarınız, tanımadıklarınız, sevdikleriniz ya da sevmedikleriniz saldırgan olabiliyor. Bazı mikro saldırılar daha sık ve sistematik düzeyde yaşanıyor, ikinci sınıf vatandaşlık gibi, bazıları bireysel düzeyde kalıyor, ikincil kazanım gibi. Ama sürekli hayatımızdalar. Bunca mikro saldırının içinde olup da onları içselleştiren engelliler var mı? Peki, biz nasıl karşılık vereceğiz bu saldırılara? Kolay mı üzerine gitmek bu saldırıların? Bedelli ne sessiz kalmanın? Bir dahaki yazıda da bu sorulara cevap arayacağız.

Kaynakça

Keller, R. M., & Galgay, C. E. (2010). Microaggressive experiences of people with disabilities. *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact*, 241-268.

ÖP

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

İnsanlar neden öpüşür?

Bu soruya verilecek bilimsel ve bilimsel olmayan bir sürü yanıt var. Bu soruyu sormayı aklıma getirmem oldukça tuhaf bir şekilde oldu. Bir psikoloğa gitmeye karar vermiştim o gün. İlk gün, psikoloğum: “Seni öpebilir miyim?” diye sorduğunda, ne yalan söyleyeyim, oldukça şaşırmıştım. Ben yakın teması sevmem. Hatta “mümkün olsa da isteğim dışında hiç temas olmasa,” diye umarım.

Psikolog beni öpüp öpemeyeceğini sorduğunda: “adab-ı muaşeret kurallarına göre hayır diyebilir miyim sanki, üstelik bu, yani ilk hayırım hiç de iyi bir izlenim vermez,” diye düşünüp istemeye istemeye de olsa izin vermiştim. Beni öptüğünde rahatsız olmadığımı fark edince de diğer seanslarda da öpmesine rahatlıkla izin verdim. Birkaç seans böyle sürmüştü; ama bir yandan da düşünüyordum. “Yahu bu kadın neden öpmeye bu kadar önem veriyor?” Üstelik, tuhaf; ama beni öptüğünde şarapmışım gibi hissediyordum. Bir yudum alınıp nasıl olduğu tahlil edilen bir şarap gibi… Ona da neden her defasında izin alarak öptüğünü sormaya da bir türlü cesaret edemiyordum doğrusunu isterseniz.

Bir gün geldi ve ben artık dayanamadım. Kendi kendimi: “Ben buraya terapiye gelmedim mi? Ne istersem söyleyip ne istersem soramaz mıyım kendim hakkında,” diyerek ikna edip psikoloğuma şöyle bir tespitle karışık bir soru yönelttim:

“Belki biraz saçma bir tespit olacak; ama siz birisini öperken sanki onun ruh halinin tadına bakmaya ya da koklamaya çalışıyorsunuz… Kendimi resmen bir şarapmışım gibi hissediyorum. Her seansta da bu izni almanız beni tespitimde haklı olduğuma inandırmaya yaklaştırdı… Az da olsa bu tespitimde bir haklılık payı var mı?” Cevabı benim haklı olduğumu gösteren, böyle düşünmeye ne zaman başladığına dair bir

anısını içeriyordu. İşte ondan sonra, yani bu cevaptan sonra, yavaş yavaş, benim çoktan var olan projemin adı/sloganı belirlenmiş oldu.

Ö/P

Yani Önyargılarını Parçalayanlar…

Tuhaf bir şey, ne olduğuna karar veremediğim bir dernek/vakıf ya da ne bileyim, bir oluşum yaratmayı hayal ediyorum kaç zamandır. Aslında, böyle bir oluşumun yaratılmasını hayal ediyorum demek daha doğru olacaktır. Öpüşmek nasıl insanların birbirlerine yaklaşmayı sağlıyorsa, insanların birbirlerine yaklaşması da onların birbirleri hakkında önyargılarını ellerinden geldiği kadar parçalamayı sağlıyor. Einstein'in meşhur sözünü hepimiz biliriz. İşte bunları bir araya toparlayarak oluşumun sloganını, misyonunu; dolayısıyla adını oluşturan bir çatı hayal ettim.

Bu oluşumun temelini oluşturan fikrimi birçok yerde paylaşmıştım aslında; ama tasarının tümüyle oluşması, fikri açıkladığım zamandan çok sonra gerçekleşti. Aslında hiçbir fikrin orijinal olduğuna inanmıyorum. Onun için bu fikir de orijinal değil. Bir fikir için önemli olan şey o fikrin orijinal olması değildir bence. Çoğu kişi böyle düşünür gerçi ama… Bence bir fikrin önemli olması için o fikrin işlevsel olması en önemli şarttır. İşlevsel ve uygulanması kolay. İşte ben de kendi fikrimin işlevsel olduğunu savunuyorum.

Fikrimi tam olarak açıklamadan önce öpmek ve önyargıları parçalamak hakkındaki kurduğum bağlantıyı açayım: Birisini neden öpmek istersin? Ona yakın olmak, yaklaşmak istersin çünkü. Bu iş bu kadar basittir. Hatta bence öpüp koklamak tabiri, yani öpmekle koklamanın yan yana söylenmesi, bu iki fiilin birbirlerinden ayrılamamasının da bir anlamı var. Genelde en doğrudan izlenimler koklayarak alınır çünkü. Birisini de en iyi onu öperken koklayabilirsin. Yani birisine yaklaşarak onun hakkında fikir sahibi olursun ve hakkında fikir sahibi olduğun kişiyi de anlamaya yaklaşırsın. İşte bu cümleden sonra fikrin ütopik ve gerçekçi tarafları birbirine karışıyor.

Yoğun bir günün ardından evime yaklaşıyorken şu an hatırlamadığım bir üniversite öğrencisi yanıma yaklaştı ve bana çocuklar ve engelliler ile ilgili bir sosyal sorumluluk

projesi yapmaya karar verdiğini; ama aklına hiçbir şey gelmediğini söyledi ve benden fikir istedi. Benim de ilk aklıma gelen, çocukların engellilerle vakit geçirmesi oldu; ama bu öyle bir şekilde yapılacaktı ki, bu kez engelli bireyler çocuklara bir şeyler öğretecekti. Bir kör satranç öğretecekti mesela. Ya da bir tekerlekli sandalye kullanıcısı matematik öğretecekti. Bir işitme engelliyle birlikte resim yapacaklardı… Bu epey genişletilebilir bir şeydi. Böylece çocuklara engellilerin sadece alan bireyler olmadığı, uygulamalı bir şekilde gösterilecekti. Önyargılar belki de başlamadan parçalanacaktı. Bu fikrimi bir kerecik uygulama fırsatı da buldum. O kadar değerli bir deneyimdi ki, onu da birçok yerde anlatmışımdır. Şimdi burada da birazcık anlatmak istiyorum:

Okul öncesi çocuklara Braille masal ve tekerleme okumaya gitmiştik. Çocuklara kendimi tanıtırken: Ben kitap okumayı çok seviyorum, siz? Şarkı söylemeyi de… Peki siz…" Bunun gibi birkaç şey sorduğumda herkes olumlu cevaplamıştı; ama dans etmeyi sevdiğimi söyleyince, bir kısmı "evet," derken bir kısmı da "hayır," demişti. Bu "hayır," diyen çocuklar erkekti ve erkeklerin dans etmeyeceğini savunuyorlardı. İşte o an keşke burayı, yani orayı bir balet ya da erkek dansçı ziyaret etse, diye düşündüm. Onlara baletlerden bahsetsem de yeterince ikna edebildiğimi sanmıyordum çünkü. Her şeye rağmen, görmeme kavramı, fikri… hakkında iyi bir izlenim verebildiğimizi düşünüyorum.

Bu deneyimden sonra Yaşayan Kütüphane fikriyle karşılaştım ve fikrimi biraz daha kendi içimde geliştirdim. Aslında Yaşayan Kütüphane, benim fikrimin bir nebze daralmış, başka bir açıdan da epey geniş kapsamlı versiyonuydu. Onlar sadece engellilerle çalışmıyorlardı; ama sadece soru-cevap şeklinde çalışıyorlardı. Görme engelli kitap olarak; yani görmeyenler hakkında soru sorulması için başvurulan kişi olarak oraya katıldığımda, cevap verdiğim şeyle ilgili, o konuyu konuşmamızdan beş dakika sonra aynı hatayı bizzat yapan bir insana rastlamıştım mesela. Onu kendisine söylediğimde, durumu fark etmiş gibi yapmıştı; ama bundan pek emin değilim açıkçası. Zaten ben baştan beri bu önyargı parçalama çalışmasının yetişkinler üzerinde pek bir işe yaramadığını savunuyordum o zamanlar. Oysa şimdi, soru-cevap yöntemi dışında, önyargı beslenilen kişiyle vakit geçirilip ondan bir şey öğrenilince, belki de sadece bir arada olabilecekleri bir ortam sağlandığında bile bu önyargıların parçalanmasa da çatlayabileceğini, bu çatlaklardan da filizler fırlayacağını, bu filizlerin köklerindeki iyi

huylu asitle, yavaş yavaş bu önyargı duvarının parçalanabileceğini umuyor ve buna inanıyorum.

Peki o zaman neden en yakınlarımızın bile önyargıları bazen parçalanamazmış gibi geliyor bize? Madem yavaş yavaş çatlıyor bu duvarlar, madem filizler yavaş yavaş bu çatlaklardan çıkıyor, neden pek bir şey değişmiyor? Belki de bunu sağlayacak, duvarların parçalanmasını hızlandıracak bilinçli dokunuşlara ve bunun için zaman ve emek harcamaya, bunu da daha doğru yerde ve zamanda yapmaya ihtiyaç vardır.

İşte tam bunun için de yarı ütopik, yarı gerçekçi; ama kesinlikle işlevsel olduğunu düşündüğüm bir fikrim var. Bu fikrimin ayrıntılarını vermeden önce, yazarken bile kendi kendime “hadi kızım oradan, böyle şeyler hiç burada uygulanır mı, git işine,” dediğimi, buna rağmen bu cümleleri sarf ettiğimi bilmenizi isterim.

Bahsettiğim oluşumda insanların neye karşı önyargıları olduklarını belirleyen küçük testler yapılacak. Bu testler insanların istekleri dahilinde ve belki de önyargıdan kaynaklanan cezalarda devlet yönlendirmesiyle yapılacak. Yani aslında birçok vesileyle olabilir. Kişi kendisi de söyleyebilir zaten. Bu testler o kadar da gerekli olmayabilir. Nihayetinde Yaşayan Kütüphane’ye insanlar kendi istekleriyle geliyordu. Tabii bu testler ve kişinin özel istekleri sonrasında kişileri, önyargıları olan konuda önyargılarını giderebilecekleri kimselerle karşılaştırmak ve onlarla nitelikli vakit geçirmelerini sağlamak gerekecek. Bunu da o oluşum sağlayacak. İşte ondan sonra insanlar ÖP sayesinde önyargılarına daha gerçekçi bir şekilde yaklaşacaklar. Bunun için de öncelik, yani yatırım yapılacak kişiler çocuklar olacak.

Aslında bu fikrimi çok ayrıntılı bir biçimde sunmam mümkün; ama biraz daha düşündüğümde, bu fikrin işlevselliğinden hiç kuşkum olmasa da uygulanabilirliğinden ciddi şüphelerim olduğunu görüyorum. Bir kere böyle bir şey neden uygulamak istensin? Hele kasti bir şekilde önyargıların yaratıldığı bir devirde.

İkincisi de; insanlar bunun için bu kadar çaba harcarlar mı acaba? Bunu isterler mi gerçekten? Bir engelli hakkındaki önyargılar onların işine geliyor bana sorarsanız. Kendilerini sağlam hissetmek, tüm mutsuzluklarına rağmen sağlam olduklarına

şükretmek onlara takviye sağlarken; neden böyle bir şeyin ellerinden alınmasını istesinler? Sevap kavramlarını neden güncellemek istesinler mesela? Ya da bir Yahudi, onların bir yere nefret kusma ihtiyaçlarını karşılayan bir nesneyken; neden insanlar bu doğal nefret etme haklarından feragat etmek istesinler?

Ya da bir eşcinsel, onların normallik ve olması gereken kavramlarını kirletip mantıklarını tersyüz ederken kuşlar ve arılar fikriyle başlayan, çiftleşmekle üremek arasındaki kurduğu bağlantıyı bozan bu mantıksızlık hakkındaki fikirlerini neden güncellemeye çalışsınlar? Neden kafalarını boş yere bulandırsınlar yahu?

Son olarak; bu yazıyı yazarken gerçekten çok zorlandığımı söylemek istiyorum. Neyi yazmam gerekir? Ne çok saçma olur? Ya da hangi cümle hayalperestlikten öteye gitmiyor… bunları tespit ederken çok zorlandım. Belki bir sonraki yazımda fikrimi daha ayrıntılı yazarım. Neden yazmayayım ki? Yazılmış birçok ütopya ve distopya bu tür fikirlerin cesaretle aktarılmış olması sayesinde yazılmadı mı?

Yeşil Kek

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Kek hastası biri olarak, bu aralar deneyip beğendiğim bir kek tarifini daha sizlerle paylaşmak istiyorum. Anımsarsanız daha önce de bir kek tarifi paylaşmıştım. O kek tarifini kahve fincanı ölçüsüyle insanları şaşırttığı için biraz da muzipliğimden paylaşmak ihtiyacı duymuştum.

Şimdi paylaşacağım tarif aslında artık bilinen, hele hele televizyonlarda artık mantar gibi çoğalan yemek tarifi programları sayesinde sıkça duyulan bir şey. Ancak benim tattırıp ikram ettiğim pek çok kimse şaşırıp bilmediğini söyleyince, belki sizlerden de duymayan, bilmeyen vardır diyerek yazmak istedim.

Başlıkta da söylediğim gibi, bu kek yeşil görünen bir kek. Neden mi? İçindeki paraya kıyıp malzemeden çalmadan kattığınız bol Antep fıstığından. Desem de inanmayın. Antep fıstığının kilosu kaç para haberin var mı senin diyorsunuz değil mi? Vallahi piyasa ile pek ilgim olmadığından bilmiyorum ama hayat pahalılığı almış başını yürümüşken ve annem artık eve çok fazla getirmediğinden anlaşılıyor ki çok pahalı. Buraya ağzını hayli ayırmış bir gülümsemeyi yerleştirebilmek isterdim ama Word'de bu özellik var mı bilmiyorum bile. Neyse Engelsiz Eğitim'de Word dersleri veren Engin Yılmaz duymadan ben devam edeyim.

Kekimiz yeşil rengini, antepfıstığından değil, yapımında kullandığımız ıspanaktan alıyor. Ancak gören herkes onu Antep fıstıklı sanıyor. Ispanak ve kek ne tezat değil mi? Ancak inanın anlaşılmıyor bile.

İnternette gezdiğinizde pek çok tarif bulabilirsiniz aslında. Hepsi de aşağı yukarı benzer. Ancak bendeki tarif şöyle:

Büyüklüğüne göre ki bizdekiler küçük olduğu için, ben genelde dört yumurta koyuyorum. Sizin yumurtalarınız büyükse üç de koyabilirsiniz. Tarifinde bir buçuk bardak şeker diyor ama biz üzerine krema yaptığımızdan ve fazla şekerli olmasını istemediğimizden bir su bardağı şeker katıyoruz. Normal çay bardağından biraz daha büyükçe, şimdilerde ayda bardak olarak adlandırılan çay bardakları var. İşte bu ayda bardak ölçüsünde sıvıyağ, 2 su bardağı un, vanilin, kabartma tozu veee 1 su bardağı haşlanmış ıspanak.

Tariflerde yarım kilo ya da iki yüz gram deniyor genelde, biz de aşağı yukarı ikisinin arasında bir miktarda ıspanağı kullandık. Biliyorsunuz, ıspanak yıkanıp tencereye konduğunda hayli yer kaplayan, pişince küçücük kalan bir sebze. İşte bizimde yaklaşık 30-35 senelik Emsan çelik tencerelerimizin en küçüğünü dolduracak kadar ıspanağı kullanıyoruz diyebilirim. Bunun çok minik bir tencere olmadığını da belirtmek isterim. Bol suda yıkayıp saplarından ayırdığınız ıspanakları iyice süzün. Hatta elinizde sıkarak tencereye koyup altını yakın. Hiç su eklemediğinizden, o kısa sürede kaynamaya geçer. Altını kısın ve haşlayın. Haşlandığında kendilerini iyice bırakmış ve küçücük kalmış olacaklar. Haşlanmış ıspanaklarınızın altını kapatıp soğumaya bırakın.

Önceden dolaptan çıkarılıp oda sıcaklığına gelen yumurtaları çırpma kabına kırın. Elektrikli el blendırı ya da mikser yardımıyla iyice çırpın. Üzerine bir su bardağı şekeri ekleyerek çırpmaya devam edin. Bu şeker ve yumurta karışımını iyice bir çırpmak gerekiyor tüm kekleri yaparken bildiğim kadarıyla. Ben hep öyle yaparım ve keklerim genelde çok güzel olur.

Ben elektrikli el blendırı kullandığım için haşlanmış ıspanakları ayrıca rondodan geçirmiyorum ama siz mikser kullanıyorsanız ve mikser ıspanakları parçalamayacağı için, önce ıspanakları rondodan geçirin ve yumurtalı karışıma katın. Sıvıyağı da ekleyerek biraz daha çırpın. Ben hem yumurta hem de ıspanağın kokusunu alması için vanilyayı genelde bu aşamada iken katıyorum ve sonucun iyi olduğunu söyleyebilirim. İlk denemede böyle yapmamıştık ve ıspanak kokusu biraz daha duyuluyordu, sonraki denemelerde böyle denedim ve ben ıspanak kokusu almadım, tercih sizin.

Un ve kabartma tozunu tüm keklerde olduğu gibi eleyerek karışıma katarsanız kabarması için daha faydalı olacaktır. Ben daha önce duyduğum bir şeyi, yani unu kattıktan sonra kek karışımına çelik bir madde sürmeden tahta kaşıkla karıştırma işini son birkaç tariftir uyguluyorum ve faydasını gördüm. Un ve kabartma tozunu katıp tahta kaşıkla yedirdikten sonra çok da fazla çırpmaya gerek yok.

Bu ölçü kare borcama güzel oluyor. Bizim sürekli kullandığımız kek kalıbında kendini bu tür aromalı tarifler pek de fazla salamadı ve biraz basık oldu. Biraz büyükçe kare borcamda kendini iyi saldı ve güzel kabardı. Borcamı iyice yağlayın ve karışımı dökün. Bir tarifte yağlı kâğıt serdiğiniz fırın kabı diyordu ama ben bu şekilde hiç denemedim. Fırınınızın kek ayarını en iyi siz bilirsiniz. Zira bizim fırınımız hayli eski ama iyi pişirdiğinden vazgeçemiyor ve yaklaşık 180 derecede hemen hemen bir saate yakın pişiriyoruz.

Bir kürdan ya da bıçak yardımıyla pişip pişmediğini anladığınız keki fırından çıkarıp soğumaya bırakın. Ancak bu kürdan ya da bıçak sokma işlemini kekin kabarması esnasında yaparsanız, ne yazık ki kekinizi söndürürsünüz, dikkat edin. Benim muhtelif zamanlarda duyduğum ilk yarım saat ya da kırk dakika fırının kapağının dahi açılmaması gerektiğidir. Bu gerekliliği kendi adıma hep uygulamışımdır da.

Piştiğini anladığınız kekinizi fırından çıkarıp soğumaya bırakın. Kekinizi istediğiniz gibi servise hazır hale getirebilirsiniz. Şöyle ki: birçok tarifte bu kek sade kremşanti ile veriliyor. Ben kremşanti sevmediğim için ilk denemedeki misafir ikramı dışında böyle yapmadım. Siz dilerseniz bir paket hazır kremşantiyi bir su bardağı sütle çırparak kullanabilirsiniz. Bir tarifte de çikolata sosu ile sunulduğunu okumuştum. Ancak biz normal rulo pastada annemin kullandığı kremayı yapıp üzerine döktük. Bu krema: yarım kg. süt, birer yemek kaşığı tepeleme dolu un ve nişasta ile dört-beş yemek kaşığı şeker ile yapılan bir krema. Parlaklık vermesi için bir tatlı kaşığı kadar da tereyağı ekleniyor. Bence nefis oldu. Hatta bir denememizde yaptığımız gibi ip ya da bıçak yardımıyla ortasından ikiye ayırdığınız pastanızın alt bölümünün üstüne kremadan bir miktar sürüp diğer parçasını üzerine kapatır ve kalan kremayı üzerine dökerseniz, tam bir pasta görünümü elde etmiş olursunuz.

Ancak kremalamadan önce kekinizin çevresindeki sert kısımları bıçak yardımıyla kesin. Hatta bir tarifte üst kısmını da alın diyordu ama biz hiç almadık. Bu şekilde ayırdığınız sert kenarları rondodan geçirin ya da elinizle ufalayın. Kremayı döktükten sonra ufalanmış bu parçaları da kekinizin üzerine serpin. Pastanızın üzerine Antep fıstığı serpmişsiniz gibi bir görünüm ortaya çıkıyormuş. Ne zengin görüntü değil mi?

Çiçekli Kapı

Mürşide Ciğerlioğlu

mursidecigerlioglu@gmail.com

Bir süredir İstanbul'da tek başına yaşayan bir görmeyen olarak yaşam deneyimlerimi yazmam tavsiye ediliyordu. Ancak bu konu bana pek cazip gelmiyordu. "Ne var ki bunda" diye düşünüyordum. İnsan yeni bir şeyle karşılaştığında biraz tedirginlik yaşıyor, sonra bir çözüm buluyor ve o çözümle yaşamaya başlayınca öncesini unutuveriyor.

Benim bunu fark etmemi sağlayan şey, uzun zamandır oturduğum evden taşınmam oldu. Yaklaşık bir ay önce şu anda oturduğum eve taşındım. Eskiden oturduğum ev, çocukluğumun da geçtiği bir aile apartmanıydı. Evimin etrafında ne var ne yok manavı, pastanesi, fırını, marketi vs. hepsinin yerlerini bilirdim, hatta sahiplerini de tanırdım. Onlar da beni tanırdı. Diyelim ki elektrikle ilgili bir işim var, elektrikçinin nerede olduğunu bilirdim. Kimseye sormadan oraya gider işimi hallederdim. Şimdi taşındığım yer ise 14 katlı, kuralları ve belli bir sistematiği olan bir apartman. Öncelikle şunu belirtmeliyim; taşınmaya karar verdiğimde, oturacağım evin merkezi bir yerde olmasına özen gösterdim. Araba kullanma imkânım olmadığından evimin toplu taşıma güzergâhı üzerinde olması gerekiyordu. Evin etrafında market, eczane gibi ihtiyaçlarımı yürüme mesafesinde kolaylıkla karşılayabileceğim mekânların bulunması olmazsa olmaz koşulumdu. Neyse ki aradığım koşullara uygun bir ev buldum ve yerleştim.

Eve taşınmadan, elektrik, su ve doğalgaz gibi işlemlerin halledilmesi gerekiyordu. Eski oturduğum evin sözleşmelerinin kapatılması ve oturacağım evin sözleşmelerinin açılması gerekiyordu. Tüm bu yerlere tek başıma gittim ve ilgili yerlerdeki personellerin profesyonel tutumları sayesinde hiç sorun yaşamadan bu evrak işlerini tamamladım. Bu işlemler esnasında kâğıt üzerinde yapılan işler vardı. İlgili yerleri bana okudular ve gerekli yerlere ben imzamı attım. Bilmiyorum acaba bu işleri tamamen elektronik

ortamda yapmak mümkün mü? Eğer mümkünse, bu ortamlar erişilebilir mi? O dönemde bu işleri hızlıca halletmem gerektiği için bunları hiç araştıramadım doğrusu.

Evi tuttum ve yerleştim. Bu sırada, öncelikli işlerden biri de evin etrafını ve yerini tam olarak öğrenmekti. Evin yerini doğru öğrenebilmek için doğru bir tarif almak, adres bilgisini doğru bilmek ve bulamadığım zaman birilerine sormak için doğru tarif edebilmek önemli. XX sokak. XX marketin karşısındaki sokak gibi. Ben apartmanı bulmakta pek sorun yaşamadım, her ne kadar bina girişini hala biraz kaçırsam da o kadar önemli bir kayıp yaşamadım şimdiye kadar. Ama daire kapım için bir tedbir almak zorunda kaldım. On dört katlı apartmanın beşinci katında oturuyorum. Binada asansör var, üstelik asansör konuşuyor ama bazen konuşmuyor. Bir gün asansörden indim. O gün asansör konuşmadı. Asansörde yalnız olduğum için doğrudan beşinci kata çıktığımı düşündüm. Asansörden indim ve elimde anahtarla kapıya yöneldim. Anahtarı kapının kilidine takınca, anahtarın kapıyı açmaması üzerine doğru katta olmadığımı anladım. Neyse ki evde kimse yoktu ve kendimi kimseye açıklamak zorunda kalmadım. Hemen tekrar asansöre bindim ve beşinci kata çıktım. Bu kez doğru kata gelebilmiştim. O günden sonra benzer bir durumla tekrar karşılaşmamak için daire kapımın üzerine bir çiçek astım. Bu çiçek benim için bir belirteçken aynı zamanda kapım için de bir süs oldu.

Apartman giderleri ve duyuruları bina içindeki panolara veya asansöre asılıyormuş. Apartman yöneticimizle tanışıp görme engelli olduğum için bu bilgilere erişim sağlayamayacağımı, bu bilgileri benim mail adresime veya cep telefonuma göndermesini rica ettim. Kabul etti ama bu işin düzenli yürüyüp yürümeyeceğinden emin olamıyorum. Keşke bu gibi durumlar için yasal bir düzenleme olsa.
Başka bir durum da bu apartmanda apartman görevlisi olması. Günde iki defa apartman sakinlerinin alış veriş ihtiyaçlarını karşılıyor. Bunun için ya servis saatinden önce kapıya paranı ve ihtiyaç listesini bir poşetin içine koyarak asıyorsun ya da servis saatinde görevliye istediklerini yüz yüze belirtiyorsun.

Ben standart alınacak şey için bir not kâğıdı yazdırdım: “bir ekmek”. Eğer sadece bunu istiyorsam, bu not kâğıdını ve parayı poşete koyuyorum. Bunun dışında başka bir şeyler daha isteyeceksem apartman görevlisinin cep telefonuna mesaj yazacağımı bildirdim. “Ben XX nolu daireden YY, bana bir yoğurt, bir maydanoz alabilir misiniz?” Yine poşete tahmini bir tutar koyacağım. Böylece kat görevlimiz, poşetin içinde ekmek notu yoksa ve para tutarı ekmekten fazla ise mesaja bakarak ne istediğimi anlamış olacak. Bina çevresinde ise ne var ne yok kah yolda, apartmanda karşılaştığım kişilere ihtiyacım dâhilinde sorular sorarak kah kullandığım navigasyon uygulamasından sorgulama yaparak öğreniyorum.

Bunlar ilk anda karşılaştığım ve çözümlediğim şeylerdir. Kim bilir daha nelerle karşılaşacağım ve nasıl çözümler bulacağım.